

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

ДУХЭРИГ

№ 41 (290)

2002
октябриин
10
Четверг

№ 118
(20628)

Намарай
сагаан
нохой
харын
4
гарагай
5

Буряад Улс

Үсэгэлдэр Бүхэроссин хүн зоной тоо бүридхэл эжилбэ

Октябриин 9-16-най үдэрнүүдтэ Росси гүрэнэй таһуугшады, тэрэ тоодо хари гүрэнүүдтэ эхэ хэсэгтэ, бомжнууды, легальна бэшэ шэжүүлгүүдтэ тоо бүридхэлдэ абаха юм.

Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ 78 тоо бүридхэлгын болон 610 инструкторска асуудалнуудта нээгдэнхэй.

Бүридхэлгэ бүхэн голограмматой элгэтэй, 2002 оной тоо бүридхэлэй тухай портфельнүүдтэй байха юм. Тухай хүниие гэртээ оруулхая айһан, үнэн зон тоо бүридхэлгын участогта ошохо гү, али телефоноор асуудалнуудта хараха аргатай.

Бүхэроссин хүн зоной тоо бүридхэлдэ абаха хадаа хүн бүхэнэй, эрхэтэн бүхэнэй үнэн уялга, хэшхэлэй хэрэг болоно. Тухай уншагшаг! Гүрэн түрын шухала удха хараха, хүн бүхэнэй саашанхи хуби заяандаа хараха аргатай энэ үйлэ хэрэгтэ бултадаа хамтаар хабайдагял, нүхэд!

Буряад ороной арад зондо республикын Президент Л.В.ПОТАПОВАЙ ХАНДАЛГА

Бүхэроссин хүн зоной тоо бүридхэл абаха октябриин 9-16-най үдэрнүүдтэ Росси гүрэнэй таһуугшады, тэрэ тоодо хари гүрэнүүдтэ эхэ хэсэгтэ, бомжнууды, легальна бэшэ шэжүүлгүүдтэ тоо бүридхэлдэ абаха юм. Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ 78 тоо бүридхэлгын болон 610 инструкторска асуудалнуудта нээгдэнхэй. Бүридхэлгэ бүхэн голограмматой элгэтэй, 2002 оной тоо бүридхэлэй тухай портфельнүүдтэй байха юм. Тухай хүниие гэртээ оруулхая айһан, үнэн зон тоо бүридхэлгын участогта ошохо гү, али телефоноор асуудалнуудта хараха аргатай.

Хүдэлмэриггүйшүүлэй тооо зүбөөр тодорхойлон, тэдэнэй социальна бүридэлые абанан тодорхой баримта мэдээнүүд абаха зэргэтэй. Бүхэроссин хүн зоной тоо бүридхэл абалгын харюусаха зорилготой үсөөхэн асуудалнууды дурдаба гэшэб. Гэбэшы тэрэ бидэнэй хүн бүхэндэ тон шухала удха шанартай энэ гүрэн түрын хэмжээ ябууагы тодорхойлохо арга олгохо байна. Тоо бүридхэл абалгын үшөө нэгэ шалгархы шэнжэнь юуб гэхэдэ, тэрэ хуулин бата үндэһэ хуурида - федеральна хуулида түшэглэхэ юм. Буряад Республикын Гүрэнэй статистикийн комитетэй, министрствэнүүд болон албан аргануудтай, муниципальна байгуулаануудтай мэргэжэлтэдэй залаан шэглүүлэгдэн хүсэлэл оролдогонуудтай ашаар лэ 2002 оной Бүхэроссин хүн зоной тоо бүридхэл абалгын бэлдэхэлэй бүхэ хэмжээ ябууланууд хараалагдан болзор соогоо үндэр дээдэ шатада бэлүүлэгдэн байна. Хүн зоной тоо бүридхэл абалгын үрэ дүнгүүд республикын министрствэнүүд болон албан зургаануудтай хүдэлмэрийн үндэһэ хуурида табигдаха. Эдэнэй ажал ябуулга Буряад ороной хүн бүхэнэй ажаһуудалые найжаруулгада шэглүүлэгдэхэ юм. Гэхэтэй хамта бидэнэй хүн бүхэнэй - Россин бүхэ зоной, тэдэнэй политическэ ханал бодолхоо, үндэһэ яһанай, шажан мургэлэй, хуудал байдалһаа дулдыдангүй - эдэбхитэй хабаадалганаа энэ асари ехэ хэмжээ ябуулгын амжалта тодорхойлодохо байна. Хүндэтэ нютагаархид! Бүхэроссин хүн зоной тоо бүридхэл абалгада эгээл эдэбхитэйгээр хабаадахыетнай би. Буряад Республикын Президент, Россин эрхэтэн болон патриот хадаа, Таанадые уряалнаб! Энэ түүхэтэ хэрэгтэ хабаадахадаа, Таанад эрхэтэн ёһоноингоо мэдэрэлые, нийтын үзэл бодолые харуулха, манай Эхэ ороной социальна-экономическэ хүгжэлтын гол шухала асуудалнууды шиндэхэдэн, гүрэнэй засагай зургаануудта бодото туһаламжа үзүүлхэлтэ.

«Халуун утаһан» үнэхөөроошые халуун байба Буряад Республикын Президент Л.В.ПОТАПОВАЙ телефоноор абтаһан асуудалнуудта харюунууд

Буряад драмын академическэ театрай 70 жэлэй ойдо

Сэдьхэлыээ сэдьхэлдэ эбхэрэн ерэнэл хүсэтэ долгин

Х.Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай 70 жэлэй оёе угтуулан

ЗАЛИТАЙ ЗАЛУУ НАҺАН

Энэ жэл гүрэнэй Х.Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр ээлжэтэ халаанаа угтан абаба. Театрай тогтоһоор 70 жэлэй ой дээрэ аяар 9-дэхи үеын зүжэгшэд ербэ гээд тоолохоодо, алдуу болохогүй. Анхан 1932 ондо театр тогтохоодо, түрүү үеын зүжэгшэдые тоолобол, эдэмнай агуу Владимир Халматов түрүүтэй бэлиг талаан түгэлдэр Генинов болон арбан дүрбэн зүжэгшэд юнгын хубсаһатай тайзан дээрэ гараад, тангариг үгэжэ, театрай намтар эхилхэн юм. Тэрэгээр уһан мурэнэй урдан ошоһон, тамаалһан сэгсэгтэл найхан, үгышые наа, хүндэ шэрүүн, галта жэлнүүд, юртэмсын байдалые сүмэ харбан олон тоото зүжэгшэдые ээлжэ ээлжээ-гээрнь мүндэлүүлэн, энэ сагтаа тулажа ерээ. Анхан, сагай элбэг сагта, холын хото городуудта,

гүрэнэймнай түб хотонуудта ээлжэтэ халаагаа хургадаг наа, сагай хэлгэн шэнэдхэжэ, холын аянай хомор мүнхэтэ болохоодо, алмалтаяа шэлэжэ, нютаг соогоо, саагуур наагуур гэнгүй өһөдөө шадабаритай байһанаа гэршэлжэ, гэртээ, эндээ гэжэ хэлэхэдэ, (гүрэнэй) Зүүн-Сибирин соёл болон уран бүтээлэй академин дэргэдэ табан жэлэй урда 19 эдир залуухан үхибүүдые зүжэгшэнэй эгсэ үндэр орьёл дабахыень олоһоо шэлэжэ, лунгажа, заншалта ёһоороо түрэл Буряадайнгаа углуу бүхэнһөө суглуулжа, үндэһэн түрэл хэлэндэ хүртэлгүй бэрхэнүүдын эдэ гэжэ дээдэ эрдэмэй хургуулида абтаа хэлн.

В Народном Хурале

НАЗНАЧЕНЫ НОВЫЕ ВЫБОРЫ

Вторая сессия Народного Хурала второго созыва продлилась три дня вместо ранее намеченных двух - первый день депутаты посвятили встречам с членами Правительства. К рассмотрению вопросов, значившихся в повестке, депутаты приступили во вторник утром.

Одним из основных вопросов повестки было избрание второго заместителя Председателя Народного Хурала. На эту должность была выставлена лишь одна кандидатура - бывшего председателя Комитета по государственному устройству, местному самоуправлению и законности Цыденжапа Батуева. В поддержку этой кандидатуры высказались заместитель Председателя Народного Хурала Р.И. Калашников, депутаты В.И. Сактоев, В.Б. Цыбикжапов, К.А. Соболев, Ц.Э. Доржиев, Д.Ц. Мункуев, С.Н. Очилов и другие. Ц.Б. Батуев был бы очень нужен Народному Хуралу в этой должности как человек, много занимавшийся вопросами становления местного самоуправления и развития федерализма - вот лейтмотив выступлений сторонников Ц.Б. Батуева.

К сожалению, второго заместителя Председателя Народного Хурала не удалось выбрать и на этот раз. Ц.Б. Батуев не смог набрать требуемого количества голосов (33 голоса), его поддержали 29 депутатов. Вопрос, таким образом, переносится на следующую сессию.

Принят ряд республиканских законов. В частности, Закон «О мерах социальной защиты граждан, проживающих на территории РБ и выполнявших задачи в условиях вооруженных конфликтов». Он предоставляет лицам, проходившим службу в горячих точках - Чечне, Таджикистане, Нагорном Карабахе - ряд льгот, начиная от бесплатного отпуска медикаментов, бесплатного проезда и 50-процентной скидки на коммунальные услуги до права бесплатного сбора дикоросов. Принят также

Закон «О бесплатном предоставлении в собственность земельных участков, находящихся в государственной и муниципальной собственности». По этому Закону земельные участки смогут получить граждане, не успевшие получить сертификаты при реформировании колхозов и совхозов или утерявшие их.

Депутаты рассмотрели и утвердили проекты Законов «О внесении изменений и дополнений в Закон РБ «О республиканском бюджете на 2002 год» и «О едином налоге на вмененный доход для определенных видов деятельности», с которыми выступил министр финансов РБ А.Ю. Налетов.

С информацией Правительства РБ о ходе выполнения программы социально-экономического развития республики на 2002 год выступила министр экономики и внешних связей РБ Т.Г. Думнова.

Утверждена новая структура Счетной палаты РБ. Как сказал председатель Счетной палаты С.В. Иванов, существующее ныне структура не позволяет в полной мере выполнять функции контроля за исполнением бюджета. Поэтому с будущего года численность членов палаты увеличится вдвое - с 13 до 26.

Назначены выборы депутата НХ РБ по Селенгинскому избирательному округу № 16 Кабанского района (вместо В.О. Гейдебрехта, ставшего первым заместителем Председателя Правительства РБ) и по Турунтаевскому избирательному округу № 28 Прибайкальского района (вместо А.А. Фоменко, ставшего председателем Госкомитета РБ по управлению автомобильными дорогами) на 29 декабря. Также на 22 декабря назначены выборы главы Мухоршибирского района. Прежний глава П.Л. Носков, как известно, стал председателем Госкомитета по охране окружающей среды.

Ю. ДАРМАЕВ.
Фото А. БАТОМУНКУЕВА.

Х.Намсараевой нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай 70 жэлэй ойе угтуулан

ЗАЛИТАЙ ЗАЛУУ НАНАН

(Түгэхээ. Эхинийн 1-дэхи нүүртэ).

Шалгалтань театр соо болоо хааб даа. Эдэ залуушуулай хэд гээшэб, хаанахи ямар нотагай аймагайб гэбэл: Агын округоо Баир Бадмадоржиев Хүнхэрэй, Галина Галсанова Аргалийн, Болот Динганорбоев Сокто-Хангилай, Доржи Дондуков Шулуугайнаа, Очир Нордонов Хүнхэрэй, Сэнгэ Ломбоев Сагаан-Шулуугайнаа, Бато Цыденов Алхашил, Хэжэнгын районгоо - Аюша Аюшеев Могосохонгоо, Жаажан Батоцыренова Ушхайтын, Баир Дондоков Хэжэнгэй, Баярта Ендонов Ородой-Адагнаа, Солбон Субботин Хөөрхөө, Виктор Дашеев Захааминай Хамниһаа, Виктор Жалсанов Мухар-Шэбэрэй Хүсөөтын, Валентина Митапова Ивалгын Хурумшаһаа, Дарима Лубсанова Баргажанай Баян-Голдоо, Надежда Мунконова Ахын Орлиһоо, Баирмаа Цыденова Яруулын Тэлэмбэнэ.

Багшань мэдээжэ режиссер, доцент, республикын искусствын габыяата ажал ябуулагша Джемма Николаевна Баторова.

«Түрын дүхэриг» гэжэ зүжэгын бүри үнхэнэй олондо мэдээжэ, тайзан дээрэнэ холо далижан нийдэжэ гаранхай, холын хото гороудуудаар, хүдөө нотагуудаар, дэлхэйн театрнуудай Олимпиада хүрэтэр аяншалжа үрдэ. Баһал үнхэнэй театрай тайзан дээрэ Г.Башкуевай «Танцующий призрак» гэжэ мүнөө үсын залуушуулай зоболон, жаргал гэршэлхэн зүжэг ябадаг. Тийхэдэ үхибүүдтэ зориулан Кимэй «Чудеса на змеином болоте» гэжэ онтохон, үбэлэй амарланууднаа эхи абан, мүнөөшье болотороо ябана. Дипломоо абахадаа, дэлхэйн мэдээжэ зүжэгүүдтэ «гар хүрэхэ» ёһо гэжэ байдаг. Тиймэһээ зүрхэ алдангүй Агуу Вильям Шекспирэй аһан томо зохоол «Гамлет» гэжэ трагеди харгы замдань эхи татан, Алексей Максимович Горькийн «Васса Железнова» бэлг талаангынь гэршэлжэ үгөө. Мүнөө бүрин эрхэтэ зүжэгшэд боложо, театрай тайзан дээрэ ябажа байһан зүжэгүүдтэ хабаадалсажа эхилэхэй.

Тиймэһээ заншалта туураа театрай гэшүүд болоноо гэршэлжэ, октябрийн най үдэр үдэшин 18.30 сах үндэһэн театрай тайзан дээрэ «Замай эхин - залуу наһан» гэжэ шог зугаатай наадаар аяншалжа халан абан дүүрээ хүндэлжэ, үрээ үгэ, хонь зугаа хамта харуулжа, дүүрээрхэтэй зүжэгшэд болохоор амаршалжа, театр харагшад урда концерт харуулхань. Э баярай үдэртэ олонтоо айлш залуу артистнуудай нота бүхэнһөө, үгышье наа, нотагайнь үндэһэн соёл түбэйн эмхинүүдһээ түлэ лэгшэд уригдажа, энэ баяр хабаадалсажа, шэжэнэй шэмэ нотагай хужар болохо дамжаггүй. Тиймэһээ энэ баяр хабаадалсажынь хүндэ театр харагшад 2002 октябрийн 18-да арбан най сэг 30 минутада доро дох урижа байнабди.

Цырендоржийн
ЦЫРЕНДОРЖИЙН
театрай уран зохоол
таһагыг дааг
России габыяата артист

БАЙГААЛИЙН ЖАБХАЛАН - ЭДИРШҮҮЛДЭ

Республикын Эдиршүүлэй Д.Батожабайн нэрэмжэтэ библиотекин дэргэдэ сэг үргэлжэ һонирхолтой хэмжээ ябуулганууд, уулзалганууд эмхидхэгдэдэг юм. Энэ удаа, байгша оной октябрийн 14-һөө «Оршон байгаалийн жабхалан»

гэһэн экологидо зориулагдаһан үдэрнүүд үнгэргэгдэхэнь.

Долоон үдэрэй туршада тусгаар харууһанай газараар оршодог Байгалай, Баргажанай, Жэргын, Забайкалийн, Түнхэнэй үндэһэтэнэй паркнуудай түлөөлэгшэдтэй уулзалганууд болохо.

Экологи тухай бэшгэдэй шэнэ номууд уншагшад үзэмжэдэ табигдаха нутагшад дунда «Экологическа биржа» гэһэн наада «Дабташагүй агшан зуура» гэжэ хүүгэдэй уран зурагуудыг выставкэ үнгэргэгдэхэ.

Е.ЦЫБЕНОВ

АРСАЛАНОВ Абида Арсаланович

Общественность Республики Бурятия понесла тяжелую утрату. Ушел из жизни талантливый певец, заслуженный артист России Абида Арсаланович Арсаланов.

А.А. Арсаланов родился 15 марта 1918 года в Агинском Бурятском автономном округе.

Большой и сильный голос громадного диапазона, крепкая вокальная школа, приобретенная им в Московской консерватории, дар актерского перевоплощения, настойчивость в работе сделали Арсаланова одним из ведущих мастеров национальной оперной школы. Он зарекомендовал себя талантливым исполнителем теноровых партий. Абида Арсаланович блестяще исполнил партии Владимира Игоревича в опере «Князь Игорь», казака Демьяна («Побратимы»), Нарандай («У истока родника»), Энхэ и Дархана («Энхэ-Булат Батор»), Долодэ («Братья») и многие другие.

Оставив сцену, Абида Арсаланович вел интенсивную концертную и педагогическую деятельность. С солидным репертуаром он выступал во многих районах республики, гастролировал в Монголии. Большой вклад внес в развитие вокального искусства республики, воспитав в Улан-Удэнском музыкальном колледже им. П.И.Чайковского не одно по-

коление молодых певцов.

А.А. Арсаланов был известен и как литератор, автор ряда либретто, музыкальных комедий и песенных текстов.

За свой труд, беззаветное служение искусству А.А. Арсаланов был награжден государственными наградами: орденом «Знак Почета», медалью «Трудовое отличие».

Светлая память о выдающемся сыне бурятского народа, талантливым певце Абида Арсалановиче Арсаланове навсегда сохранится в наших сердцах.

Л.В. Потапов, А.Г. Лубсанов, К.А. Будаев, В.И. Халанов, В.О. Гейдебрехт, В.К. Агаларов, И.И. Калашников, Б.В. Данилов, Б.Г. Бальжирин, И.М. Егоров, В.В. Перельев, Л.Д. Турбянов, Н.И. Быков, Е.М. Пальцев, И.Б. Дагбаев, В.Б. Прокопьев, С.А. Тимин, Г.А. Айдаев, Б.А. Козлов, А.С. Пискунов, М.Ц. Гармаев, Д.Ц. Будаев, К.И. Базарсадаев, Н.К. Петрова, Д.Ц. Дашиев, Р.И. Пшеничникова, Л.Н. Намсараева, Н.В. Елизова.

Президент, Народный Хурал и Правительство Республики Бурятия выражают глубокое соболезнование родным и близким по поводу кончины заслуженного артиста России

АРСАЛАНОВА
Абиды Арсалановича.

Министерство культуры Республики Бурятия выражает глубокое соболезнование родным и близким по случаю кончины заслуженного артиста России

АРСАЛАНОВА
Абиды Арсалановича.
Гражданская панихида состоится 11 октября в Бурятском государственном академическом театре оперы и балета с 12 до 14 часов.

Леонид ПОТАПОВ:

«ХОЛЫН ХАРАА ТҮСЭБТЭЙГӨӨР ХҮДЭЛХЭ»

Предприятинуудай, эмхинүүдэй хүтэлбэрлэгшэдэй, томо ехэ предпритинуудай налог татабарин журамые бэхжүүлхэ, хугжөөхэ болон шэнэдхэн хубилгах талаар комиссиин гэшүүдэй хүдэлмэрийн юрэнхы хараа түсэбые Буряад Республикын Президент Леонид Васильевич Потапов октябрийн 2-то энэ комиссиин ээлжээтэ суглаан дээрэ иигэжэ тодорхойло. «Электромашина завод» гэжэ ОАО-е хугжөөлгын хараа түсэбүүд тухай, «Мэдэлдэнэ байдаг предпритинуудта налог тохолгын үндэһэ нууриие дээшлүүлхэ, налог татабарин журамые бэхжүүлхэ, хугжөөхэ болон шэнэдхэн хубилгах талаар Муйскын аймагай захиргаанай абажа байһан хэмжээнүүд тухай» хоёр асуудал зүбшэн хэлсэгдэнэ байгаа.

уеынхиһөө үлүү ехэ байна. Алта олзборилгын предпритинууд промышленна продукци үйлэдбэрлгын

«ЭЛЕКТРОМАШИНЫЕ» ЛВРЗ АБАХА ГҮ?

«Электромашина завод» гэжэ ОАО-гой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ яһала түгээмэлтэй хайнаар эхилһэн байгаа. Коллективнай бүхы үйлэдбэриет 200 миллион түхэригтэ хүргэхые түсэблэнэ, тийхэдэ ашаг олзонь 38 миллион түхэригтэ, харин ашаг олзоһоо абтадаг налог татабаринуудһаа ородог олзонуудые 10 миллион түхэригтэ хүргэхэ, коллективнай 100 хүнөөр олошоуулагдаха юм гэжэ предпритиниин меральна директор С.М.Гуревич комиссиин гэшүүдтэ элидхэбэ. Урмай ушар шалтагааниин юун байгаа бэ? Локомотив-вагон заһабарилгын заводһоо абтаһан захилнуудые энэ предприти гол түлэб бэлүүлхэ ёһотой. Заһабарилгадаг нэгэ локомотивта 100 электродвигатель хэрэгтэй бшуу.

Зүгөөр Сергей Михайлович энэ продукци захил хэжэ абаха талаар ЛВРЗ-эй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые наада һань 3 дахин үлүүгээр хэлһэн байна гэжэ энэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ элирхэйлэн харуулба.

Шэнэ түхэлэй электровозуудые заһабарилжа эхилээд байнабди. Тийхэдэ Ново-Черкасскын заводһоо гарагдадаг электродвигательнүүд транспортна гаргашануудые хараада алгатайгаар, үнэхөөрөөшье, үнэтэй олоно. Тиймэһээ манай ЛВРЗ аргаайнгаа продукци худалдажа абаха хараа түсэбтэй юм гэжэ ЛВРЗ-гэй меральна директор Р.П.Мельников үндүүлээ. Зүгөөр юун болоно гэхэдэ, оройн ерээдүйдэ Ново-Черкасскын завод Россин Зам харилсаанай министрствын мэдэлдэ орожо болохо. Тийхээ наань, албан зургаанайман ашаг нотагай аша туһанаа үлүү дээшээ ашадаашье болохо байна гэжэ Владимир Петрович тэмдэглэбэ. Тийхэнь хэлэхэдэ, «өөрингөө» продукци захынь ЛВРЗ-е баадхана ааб даа.

«Электромашина» завод айхатбар үндэ хүшэр байдалда оронхой, предпритиниин акцинуудай 10 процентые элдэжэ байдаг республикын Правительство тус заводые доройтон аргаһаа гаргахын тула бүхы юмэ хэнэ: пролизынгань, гэр байрын-коммунальна ажахын муниципальна предпритинуудай бүхы захилнуудые хэ табина, гэбэшье эдэ бүгэдэ үшөөл хэжэгүй байһаар гэжэ Правительствон үүлэгшын орлогшо - Зөөриин комиссиин асуудалнуудай гүрэнэй комитедэй үүлэгшэ Е.М.Пальцев ойлгуулба. Тийхэнь Михайловичай хэлһэнэй ёһоор, ЛВРЗ-тэй харилсаа холбоон лэ заводой экономика байдалье бодото дээрэнэ хубилгах аргатай, теэд энээнэй тула өөр хүтэлбэрлэгшэд уулзажа үлэрлэхэ, үгээ ойлголсохо ёһотой.

«Электромашина» заводой хуби яһанда хүтэлбэрлэгшэдэй иимэ хадсаар сэдхэлээ хананагүй гэжэ Леонид Васильевич Потапов мэдүүлбэ. Энэ асуудалье үргэн аргаһаа харжа үзэхэдөө, нөөдэрэйман шийдхэбэрлэгшэдэй хараа түсэбтэй байһынь ойлгохо ёһотойбди, гэжэ республикын

Президент тэмдэглээ. - Бидэ «Электромашина» заводые элдэб аргаар абархы оролдоһон байхабди, үнгэрхэдөө дэлхэйн дэлгүүр дээрэ худалдажа абагшадыешье бэдэрээд үзөө һэмди. Гэбэшье энэ талаар шууд сэхэ хэмжээнүүдые мүнөө абаагүй һаа, жэл хахад-хоёр жэлэй үнгэрхэдэ, тэрэниие алдажархихалди.

Россин Зам харилсаанай министрствэдэ албан зургаанай бэшгэ эльгээжэ, «Электромашина завод» гэжэ ОАО-е ЛВРЗ-гэй бүридэлдэ оруулха дуралдал бэлдэхэ һанамжатайгаар Буряад Республикын Президент - Правительствон Түрүүлэгшэ хандаһан байгаа. Юундэб гэхэдэ, саашадаа түмэр замшад ашаа зөөлгээ саг үргэлжэ үргэдхэхэ болоходонь, заһабарилгада электровозуудай тоо ургаха байһаниин элитэ.

Һалхинай хаанаһаа үлезные ойлгожо, Ново-Черкасскын заводой хүтэлбэрлэгшэд түмэр замшадтай хамта хүдэлхые шийдһэн байгаа бшуу.

«Электромашинихидай» үйлэдбэрийн ажал ябуулгада тэхэрин бусахадаа, 2002 оной түрүүшын хахад жэлдэ бүхы продукци үйлэдбэрлэн гаргалга нёдондо жэлэй энэ уеынхиһөө оройдоол 69,4, харин электродвигательнүүдые бүтээн гаргалга 51,6 процентдэ хүрөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Үнэ сэнгэй үрдилдөөн тэмсэлэй эрхэ байдалда хоёр жэлэй урда тээ ашаалагдажа эльгээгдэнэ продукци складуудта хэбтэжэ байһаар. Тиймэһээ завод үйлэдбэрлэн гаргаһан продукцияга хэмжээе хорооно баатай болобо. Энэнь заводой мүнөөн хангай-экономическа байдалда хангалтагүй муугаар нүлөөлөө бшуу. Хэды иимэ ороо хүшэр байдалда ороошье наань, «Рертлетно-инновационно компани» гэдэг ОАО тус заводой акцинуудай 21 процентын эзэн байһан дээрэһээ предпритиниин экономика дэмжэнэ. Теэд энэнь удаан үргэлжэлжэ шадхагүй байна. Президентын дэргэдэхи комиссиин суглаан дээрэ хэншье - «Электромашинь», Гүрэнэй зөөриин комитедэй, тус компаниин түлөөлэгшэдшье энэ асуудалда харуу үгэбэгүй.

Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, «Электромашина» ЛВРЗ-гэй бүридэлдэ оробол, үйлэдбэрийн хүсээ, мэргэжэлтэдэ алдахгүйһөө гадна, үйлэдбэрлэн гаргаһан продукцинь яһала һайн шанартай байха аргатай. Эсэсэй эсэстэ предприти Буряад ороной промышленностьда, агропромышленна комплексо шухала хэрэгтэй продукцинуудые үйлэдбэрлэн гаргах аргатай болохол.

МУЙСКЫН АЙМАГ АЛТААРАА УРАГШАА ГАРАХАЛ

Мүнөөдэрэй шухала асуудалнуудые шийдхэхэдэ, зарим ушарта яарадаг, тэбдэдэг байнабди гэжэ Муйскын аймагай байдалье зүбшэн хэлсэлгэ үшөө дахин харуулба. Тага гү, али арбан жэлэй үнгэрхэдэ, бидэ ямараар хүдэлдэг болоод байхабди гэнэн асуудал олоной һанаа зобоодоггүй байна.

Алтан хадаа Муйскын аймагай гол баялг мүн болоно. Россин Федерациин Байгааһин нөөсэ баялигуудай министрствын Байгааһин нөөсээнүүдэй болон

оршон тойронхиие хамгаалгын Буряад Республикадахи гол хүтэлбэрийн баримта мэдээнүүдэй ёһоор, олзборилогдожо байһан алтанай нөөсээнүүд тон бага байһаар. Рудагай ашагта малтамалнуудай нөөсээнүүд 5-10 жэлдэ, харин шэжэр алтанай баялигуудые олзборилго 2,5-5 жэлдэ хүрэхэ хараатай.

Л.Р.Потапов Муйскын аймагай захиргаанай толгойлогшодо иигэжэ хэлэбэ:

- Геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэрийн стратегиин талаар хөөрэлдэхээ Владимир Иванович Бахтинтай хамта намда оронгүйгөөр та, Баяр Дондулович, гэртээ бусаха ёһогүйт. Энэ асуудал шийдхэлгээ үдэрөөршье оройтуулжа болохогүй. Бэдэрэлгын хүдэлмэриие үргэдхэхын тула ямар ажал бэлүүлхэ байһанаа бидэ наринаар зүбшэн хэлсэхэ ёһотойбди. Муйскын аймаг геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэрийн бүхы программнуудта оруулагдаха зэргэтэй.

Муйскын аймагай захиргаанай мүнөөнэй хүдэлмэри экономика хубилгалтын, налогой үндэһэ нууриие үргэдхэлгын, бюджетдэй ашаг олзын үндэһэ нууриие дээшлүүлхын тула таарамжатай байдал байгуулгада зориулагдаха юм. Налог татабари суглуулгы үргэдхэхын, налогой журам бэхжүүлхын тула бүхы албан зургаанууд тусхай шэглэлтэй хэмжээ ябуулгануудые бэлүүлхэ ёһотой.

Тийгээжэ предпритинууд болон эмхинүүдэй, мүнгэн хангай-экономическа албанай хүтэлбэрлэгшэд бэлүүлһэн хүдэлмэри тухайдаа Муйскын аймагай экономика зүблэлэй суглаан дээрэ тоосоно. Аймагай предпритинуудай үри шэриие зүблэл наринаар шэнжэлхэ байна.

Аймагай налогой инспекци бюджетдүүдэй бүхы хэмжээнүүдээр доёмодо ороһон предпритинуудай мэдээсэлнүүдые һара бүри захиргаанда эльгээдэг юм. Доёмхонуудые бусажа түлэхэ хэмжээнүүд дари абтана. Налогой инспекци сүүдэй приставүүдтэй хамта налогуудые, суглуулбаринуудые, үри шэритэй бологшодой зөөридэ тохогодог пенинуудые тэхэроуэн бусажа абаха талаар хамтын протоколнуудые зохёохо зүблөөнүүдые үнгэргэдэг юм. Жэшэнь, 2002 оной түрүүшын хахад жэлдэ үри шэридэ ороһон предпритинуудай хүтэлбэрлэгшэдтэй, ахамад бухгалтернуудтай 32 протоколно зүблөөнүүдые налог татабари суглуулагдахад эмхидхэнэ байна.

Муйскын аймаг налог татабаринуудаа яһала һайнаар түлэдэг аймагуудай нэгэниин болоно гэжэ комиссиин гэшүүн, Налог татабаринууд болон суглуулбаринуудаар Россин Федерациин министрствын Буряад Республикадахи захиргаанай хүтэлбэрлэгшэ С.Ц.Цыреторов тэмдэглэбэ. Зүгөөр олзо оршын үндэһэ нууриие үргэдхэхын тула мүнөөдэрһөө хүдэлхэ хэрэгтэй гэжэ Самбу Цыреторович мэдүүлээ.

Баяр Дондулович Пурбуевай толгойлдог Муйскын аймаг хүгжэлтын хараа түсэбүүд амжалтатайгаар бэлүүлэгдэжэ байна. Аймагай промышленна предпритинууд байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ 440 миллион түхэригтэй продукци үйлэдбэрлөө. Тэрэнь нёдондо жэлэй энэ

хэмжээндэ нилээд горитой нуури эзэлнэ. Аймаг дотор дүн хамта 1430,9 килограмм алтан угаагдажа абтаа. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 13 процентээр дээшээ байна бшуу.

Аймаг дотор ажалай түлбэрийн жаса 42 миллион түхэригөөр ургаа. Эдэ бүгэдэ аймагай мүнгэн хангые 5,5 миллион түхэригөөр нэмээхэ арга олгобо. Мүнгэ зөөриин ашаг олзонууд 14 процентээр дээшлээ, гададын валютануудые худалдажа абалгын гаргашанууд сасуудхадан сэнгүүдээр 65 процентээр ургажа, хүн зоной мүнгэн ашаг олзо 10 процентээр нэмһэн байна.

Түлбэритэй хангалгануудай халбари үргэдхэгдэнэ. Бага хэмжээнэй олзын хэрэг эрхилэгшэдһээ нёдондо жэлэйхиһээ 8 миллион түхэригөөр ехэ ашаг олзо абтаа. Муйскын аймагта нийтэ ашаг олзонуудта өөрын ашаг олзын хубита 53 процентдэ хүрөө. Аймаг дотор бюджетдэй халбариин, мүн гэр байрын-коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ салин хүлһэ түлэхэ талаар урьһаламжын үри шэриггүй юм.

Байгша ондо аймагай захиргаан бага хэмжээнэй олзын хэрэг эрхилэлгы дэмжэхэ талаар хүдэлмэрээ эдэхижүүлжэ байна. Гүрэнэй зүгһөө мүнгэ зөөрөөр дэмжэлгын региональна жасын мүнгэнһөө олзын хэрэг эрхилэгшэдтэ хүнгэлэлтэтэйгөөр урьһаламжануудые хэнэ. 2002 оной зургаа һарын туршада 1 миллион 110 мянган түхэригтэй урьһаламжанууд үгтөө.

Аймагай социально-экономическа хүгжэлты хангаха талаар яһала һайн хубилалтануудай хэгдэжэ байгашье һаань, томо ехэ предпритинуудай налогой журам бэхжүүлхэ, хугжөөхэ, шэнэдхэн хубилгах талаар Буряад Республикын Президентын дэргэдэхи комиссиин гэшүүд саашадаа аймагай хүгжэлтэдэ һаад тойбо ушаруулжа болохо зарим асуудалнуудта тогтоһон байна.

Эндэ гол түлэб нарһан модон ургадаг юм. Тиймэһээ модо болбосоруулгы эмхидхэхэ болоно. Россин нефридэй бүхы нөөсээнүүд манай Буряад орондо оршодог юм. Тийхэдэ Муяын нуга голдо тэрэнэй нөөсэ баялигууд илангаа ехэ байна. Ушар иимэһээ энэ үнэтэ шухар шулууе олзборилон абажа, болбосоруулха хэрэг муртэй эмхидхэгдээгүй байһаар. Энэ гоё һайхан шулуугаар элдэб зүйлнүүдые бүтээжэ болохогүй юм аал?! Леонид Васильевич Потапов Муйскын аймагай захиргаанай толгойлогшодо энэ асуудал табихадань, тэрэ харуу үгэбэгүй.

Теэд энэ шулуугаар ямар юмэ бүтээжэ болохо байна гэжэ республикын Президент зүбшэл заабари үгэхэ ёһотой юм гү? Энэ нотагта ажаһуугшад өөһэдөө энээн тухай бодомжолхо зэргэтэй бэшэ юм аал?!

... Хоёр-гурбан жэлэй урда тээ энэ комисси онсо яаралтай ажал хэрэгүүдые бэлүүлдэг комисси гэжэ нэрлэгдэдэг бэлэй. Юундэб гэхэдэ, ороо шухала, дари шийдхэгдэхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ байгаа бшуу. Панхаруутаха туйлдаа хүрэхэ, республикын түүхэдэ дурдагдахашье болихоёо байһан предпритинууд тийхэдэ олон байгаа. Буряад Республикын Президентын дэргэдэхи энэ комиссиин гэшүүд хэдэн арбаад предпритинуудай хуби заяае аршалан абараа һэн гэхэдээ хэтэрүүлнэ бэшэбди. Харин мүнөө ороо шухала асуудалнууд бодото дээрээ зүбшэн хэлсэгдэнэгүй, шанга шанга хөөрлөөнүүд болоногүй. Тиин мүнөө предпритинуудай, муниципальна байгуулалтануудай социаль-экономическа хүгжэлтын холын хараа түсэбтэ асуудалнууд, зорилгонууд шийдхэгдэдэг болонхой.

Бато БОЛОТОВ.
Буряад Республикын Президентын болон
Правительствонын хэлбэлэй албан.

Л.В.ПОТАПОВ кабинет руу шамдууханаар орожо мэндэшлээд, телефоноор абтахан асуудалнуудта абаһаар лэ харюусажа эхилбэ. Телефон хойно хойноһоо ханхинажа, Президенттэй хөөрэлдэжэ, ханаһанаа хэлэхэ, шухала асуудалнуудтаа харюунуудыа абаха, туһаламжа эрхэхэ, зүбшэл абаха дуратай хүнүүд олон юм ааб даа. Тиимэһээ «Халуун утаһан» үнэхөөрөөшье халуун байба.

- Сайн байна, Леонид Васильевич! Би, Мария Васильевна Смирнова, АВРЗ-һээ хонходожо байна. Магад, намайе танижашье болохот? Тиихэдэ намайе бултадаа «манай Маша» гэдэг нэн.

- Сайн даа, сайн, Мария Васильевна. Би тание найн танижа байна. Ямар асуудалтайбта?

- Телефон табуулжа ядажа байна. Ушарынх хадаа 40 жэл соо заводто хүдэлөө ха юмбиб. Харин мүнөө саахарай днабедээр үбдэжэ, шуханай дараса зобоожо байна. Тээд мүнөө болотор гэр байрадаа телефон табуулаагүй байнхайб...

- Мария Васильевна, хэр ажаһуунабта даа? Телефон табуулха тухай мэдүүлгэ бэшэхэ хэрэгтэй.

- Үбгэмни хэдэн жэл соо оошорто байдаг, харин би июнь нарада мэдүүлгэ бэшээ нэм.

- Танай мэдүүлгэ баригантай найн лэ гэшшэ, би танда заабол туһалхаб. Бү үбдэгтэй!

- Леонид Васильевич, Та шагнажа байна гүт? Сайн байна.

- Тиигэнэ, шагнажа байна. Амар сайн!

- Людмила Сергеевна Безродных гэжэ нэрэ обогтой хүм. Ивалгаһаа хонходожо байна. «Ока» түхэлэй хүнгэн машина абаха оошорнай урагшаа ябанагүй. Манда туһалжа хайрлыт.

- Ямар ушарһаа тиигэнэ гэшшэб? Энэ машина абаха

ёһотой хүнүүд бултадаа абанхайл даа. Министр Степан Гаврилович Ефимовтэ орожо, хөөрэлдөө нэн гүт?

- Иимэ юумэн болоно. Захиргаанайнай толгойлогшо Бурков энэ хэрэгы шиидхэдэг. Тинтэрэнигэжэ хэлэнэ: «Бидэ өөрынгөө хубита 50 процент мүнгэ һомолообди, харин нүгөө таламнай хаатуулжа байна...»

- Зай, танда туһалхаб гэжэ найдуулаа хадаа бзелүүлнэ аабзаб даа. ханаагаа бү зобогты!

- Амар сайн, Леонид Васильевич! Би Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадаһан хүнэй һамган Хандажаб Юндуновна гэшшэб, нүхэрни наһа бараһан, би өөрөө хардуулан, хашуулан хүмби. 1991 ондо 1000 түхэригөө нөөсэлгын кассада оруулаа нэм. Тээд тэрэ мүнгиемнай хээээ түлэхэ гэшшэб? Үшөө нэгэ асуудал намда бии. Олон жэлэй урда тээ би өөрынгөө нэрэ дээрэ нөөсэлгын дэбтэр нээгээ нэм. 1994 ондо намда нэгэ мянга гаран түхэригэй мүнгэ нэмэлтэ болгожо оруулаа нэн. Тиихэдэнь ехэ түрээстэй болохо аабза гэжэ үлөөһэн хүм. Тээд мүнөө тооложо гаргахадань, оройдоол 2 түхэриг 20 мүнгэн болошоо...

- Эдэ бүхы асуудалнуудыетнай мэргэжэлтэдтэй зүбшэхые найдууланб. Гэрэингээ хаяг, телефоннойнгоо номер хэлыт даа.

- Леонид Васильевич, Сергей Борисович Буланов Танда хонходожо байна.

Би Денисовэй нэрэмжэтэ гудамжаар пезшэнгээр дулаасуулагдадаг гэртэ һуудаг хүм. Нёдондо жэлэй июнь нарада хүнгэлэлтэ-нүүдые олгохо тухай 216-дахы дугаарай тогтоол гараа нэн. Тээд би яаха хүмбиб?

- Танай табиһан асуудалыа заабол шиидхэхэбди. Хаана, ямар хаягаар дуулгахые хэлэгты.

- Сайн байна! Иван Ешеевич Нагуслаев Танда хонходожо байна. Тухай материалнууд, саарһа дансанууд «Бурятия» газетэдэ олоор хэблэгдэдэг. Ажабайдалдамнай туһатай, шухала хэрэгтэй асуудалнууд олоор эндэ табигдадаг байна. Энэнь тон зүб. һонин программанууд тунхаглагдана. Тээд манай республикын социально-экономическа хүгжэлтын үрэ дүнгүүд хээээ толилогдохо гэшшэб?

- Танай асуудалда сэдхэлээ ханангаар харюусаха байнаб. Гүрэнэй статистикын комитетдэй баримта мэдээнүүдые саг үргэлжэ толилжо байдагбди. Үндэһэн шухала асуудалнуудар Правительствын элдэб зүблөөнүүд, суглаанууд үргэнөөр харуулагдажа байдаг. Манай республикын социально-экономическа хүгжэлтые урагшань дабшуулжа байдаг зарим зүйлнүүдые тунхаглажа, толилжо байха шухала, энэниетнай зүбшөөнэб.

- Хүшэр хүндэ байдалда ороһон һуурин тосхонуудта гүрэнэй зүгһөө туһаламжа, дэмжэлгын үзүүлэгдэжэ байдагынь найн гэшшэ. Хинан шалгалгын зургаануудай хүдэлмэриие гуримшуулантнай найн байна. Гэбэшье хараалһан ажалтнай гүйсэд дүүрэнээр бзелүүлэгдэнгүй. Жэшээнь, проектнүүдые шалгаһанай түлөө, болуул-

һанай-дахинаа хүдэлгэнэй түлөө түлбэри абадаг. Энэ ажал хээээ гуримшуулагдаха гэшшэб?

- Ехэ зүблөөн үнгэргэгдэхөөр бэлдэгдэжэ байна, эдэ бүхы асуудалнууд эндэ наринаар хаража үзэгдэхэ. Дутуу дундануудаа удаа дараалан усадхаха байхабди. найн асуудал табиһандатнай баярые хүргэнэб.

- Сайн байна, Леонид Васильевич! Үзэлшэ мэдэлшэн Надежда Ангараевагай зүгһөө Дора Хамаганова Танда хонходожо байна. Та Москваһаа телеграмма абаа ёһотойг. Манай бүлгэм энэ яармагта хабаадажа, олондо мэдэрэгдээ бэшэ гү?

- Тиигээ, найнта даа! Би амаршалжа байнаб.

- Леонид Васильевич, бидэ Тантай уулзаха хүсэлэн-тэйбди.

- Болохо даа, болохо, удаадахи долоон хоногто - октябрийн 21-дэ. Уулзалга 14 саһаа эхилхэ.

Энэл үдэр Леонид Васильевич гэр байра абаха талаар олон жэлдэ оошорто байһан Виктория Валерьевна Михеевагай уулзахые дурдахан байна.

Сухов, Григорьева болон урдын асфальтын заводто 30-40 жэлдэ ажаллаһан үшөө хэдэн ветеранууд хангалтагүй муу байдалда ороһон тухайдаа Президентдэ хэлэбэ. «Бидэ бултадаа 70 наһатай боложо ябаһан хүнүүдбди. Манай завод үни хада хандаржа халанхай. Маанад тухай ханаха, дурдаха хэн байхаб даа?» - гэжэ наһажаал хүнүүд гомдол барива.

- Хүшэр хүндэ саг болоод байна. Бидэ бултадаа иимэ хэсүү хүндэ сагта ажаһуунабди. Тээд хүнүүдэй ингэжэ мартагдашоод байхань гомдолтой. Бидэ Таанадта анхаржа, ямар бэ даа эмхидэ хабаадуулхабди, - гэжэ Л.В.Потапов найдуулба.

- Амар сайн! Хээээ нэ манай Буряад орондо, ондоо тээгүүршье мэдэ болоһон «Ливона» завод хуби заяан тухай ханаа зобоһондоо хонходоноб. Тэрэ өөдэлхэ гэшшэ гү?

- Мүнөө ондоо тээ ерэһэн Гречко эрхилэгшэ заводто хүдэлжэ эхилэнэ. Предприятиин хүдэлгэриие хэргээхэ хэдэлгэв гаргагдажа байна. «Ливон» хүл дээрэнэ гаргахые олодохобди. Энэ үйлэдбэр хэргээхын тула би Президент байһан хүн хадаа бүхы хэрхые оролдохоб. Энэнь хэргэһэн найжаруулхын үнхэнэй оролдохо ёһо байгаабди, тээд зарим юумэн наад тойбо тата Мүнөө бултадаа зөөр түлөө тэмсэнэ ха юм Хэрбээ бүхы халбар аршалха тухай хөөрөлдөө гарахада, тэрэнэй тү тэмсэнгүй байлтай гү?

Юрэдөөл, эдэ үн нүүдтэ минии гуйлт Россирипромой түлөөлэ Улаан-Үдэдэ ерэхэ. Б мэргэжэлтэдтэй суглар «Ливонын» үйлэдбэр хэргээхын, тус халбар урагшань дабшуулхын оролдолго гаргахабди.

- Леонид Васильевич, Эздын аймагһаа Там Иннокентьевна Грушева Танда хонходожо бай Манайда уршагта бай тохёолдонхой. Нютагтан харата этгээдүүд агуу алаа. Алууршад сүлэ ябаһаар.

- Тамара Иннокентьевна удаадахи долоон хоног туһалагшамни тантай рэлдэхэ байха. Яагаад ушар шалтагаанаар алһыень хэлээрэгтэй, бодото баримтанууд хэрэ ханаһанаа абтаһан гү, худал хуурмаг, хоб ж үгэнүүд хэрэгтэй.

даань Ключевской гу-
жын бараанта ажауудаг
ылкина, Бурдуковская
эд телефоноор хонхо-
«Бидэнэй ажауудаг гэр
1936 ондо баригдан,
байрамнай хушараа,
а туйлдаа хүрөө, - гэжэ
гомдол барина. - Хэн-
хандаагүй бибди даа.
хвашье бэшээн бай-
и, теэд үрэ гаранагүй».
ид Васильевич тэдэниие
бриин 21-дэ болохо
алгада уриба. Тодорхой
хай таанадта мэдээсэхэ.
надай ханаа зобоон,
хэл хүдэлгээн асуудалай
хэгдэнгүй үлэшэхгүйн
таанадтай уулзахые
а байнаб, хотын засаг
ргаанай түлөөлэгшэд
уулзалгада хабаадаха, -
тэрэ хэлээ. Сүүдэй
хэбэрлүүдэй асуудал-
аар тэрэндэ хандаһан
мила Борисовна Ба-
овада мүн лэ нимэрхүү
бари зүбшэл үгэһэн,
гэжэлтэдэй хабаадал-
гаар хөөрэлдэхые
уулһан байгаа.
ия Жамбаевна Ошорова
байрын захиргаанай
хангалга туһаламжа-
ые үзүүдэг байһаарнь
ирхобо. Би хардалга
элгэдэ орожо, хашуул-
харшалууһан хүн
б. Тиимэһээ намда энэ
туһалха ёһотой бэшэ
т? Дулаасуулгын түхээ-
ын хоолой соргонууды
мөһөгүйгөөр табижа,
эжэ үгэхэ гү, али хахад
арнь заһажа үгэхэ ёһо-
т? Зунай эхинһээ хой-
ябанаб, теэд хоолой
онуудыемнай заһажа
эгүй. Туһаламжа эрижэ
һан энэ хүндэ Леонид
ильевич харюу үгэхэдөө,
а хэндэ хандаха ёһо-
та гэжэ дэлгэрэнгыгээр
барилан хэлээб. «Хэрбээ
энэй бүтэжэ үгөөгүй
дахин хонходооройгы,
ахаб», - гэжэ Президент
бээ.
эргэжэл дээшлүүлгын
адай институтһаа
на Мамунова хонходо.
байрын асуудалаар.
байра абаха талаар
ахэлдэ орохо таһагта
и нэрһээ хандаарайг-
гэжэ Президент тэрэн-
бшэл үгэбэ. «Минин
абаряар хүдэлдэг мэр-
эда засагай түлөөлэг-
нэн түрүүн Буряад
убликын Президент
саг үргэлжэ телефоной
ар арад зонтойгоо сэхэ
хэлдэхэ гурим жэншэдгүй
даг байһаниинь
аалтай.
хайлбал, мүнөө жэлэй
ада манай правитель-
Түрүүлэгшын нэгэдэхи
шоһоо эхилээд, ми-
нүүд бүгэдэ ээлжээ
үгээр «Буряад үнэн»
лэй байшанда ержэ,
хөөрэлдөөндэ хабаа-
байна.

гэжэлтэд нимэ туримаар
ажалладаг юм: мунгэ но-
молхо эрхэдэ хүртэхэ талаар
минин гараа табиһан
мэдүүлгээ таһагта эльгээхэ
ёһотойт. Удаань гэр байрын
хоёрдох дэлгүүртэ өөр-
тэтнай таарамжатай байра
шэлэжэ олохо зэргэгэйт.
Ерээрэйгы», - гэжэ
Л.В.Потанов тэрэндэ
харюусаба.
- Би Александра
Васильевна Игумнова гэ-
шэб. Басагантаяа сүгтаа
Тобольско гудамжада ажа-
нуудагби. Ажалай ветеран
хүм, колхоздо 46 жэл соо
наалишанаар ажаллааб.
1060 түхэригэй пенси
абадагби. Теэд Илалтынше
үдэртэ, бусадше һайндэр-
нүүдтэ амаршалгын тэмдэг
бэшг абадаггүй байһамни
гомдолтой.
- Юрэ таниие марта-
жархео гэшэ гү? Энэмнай
яаха аргагүй муу байналдаа!
Сэдьхэлээ бү хүдэлгэгты энэ
алдуугаа заһахабди.
Гэр байраа үргэдхэхэ
асуудалаар Геннадий Сер-
геевич Мартынов Прези-
дентдэ хонходо. «Танай
ушар байдалаар гэр бай-
ратнай үргэдхэгдэхэ ёһогүй,
гэбэше мэдүүлгэ бэшээр-
эйгы. Арга боломжын
гараа хаань, туһалхабди», -
гэжэ Леонид Васильевич
хэлээб.
- Сайн байна! Долоон жэл
соо хамтын байрада
ажануунаб, теэд мүнөө
болотор ордер абажа
шадангүйб.
- Танда туһалжа шадха
аабзаб гэжэ хананаб.
Президенттэй «халуун
угаһаар» хэһэн хөөрэлдөөн
75 наһатай нэгэн пенсионертэ
туһалһан байна. Тиин бидэ
өөһэдынгөө хүшэр хүндэ
байдал тухай Потановта сэхэ
хандахые шийдэбэбди
гэжэ Хахаловой нэрэмжэтэ
гудамжын 17-дохи гэртэ
ажанууһаад хонходо.
«Туһалыг даа! Гэрэймнай
углуу булан сэнтэжэ
хүршээдэг, хоолой сорго-
нууднай хушараа, дааража
зүдэрнэбди...»
- Танай асуудал шийд-
хэшыень хотын засаг
захиргаанда даалгабари
үгэхэб. Энэ хэрэгыетнай
хиналтадаа абахабди.

- Алло, Леонид Ва-
сильевич. Би, Гармаева
Ольга Сергеевна, Гуси-
ноозерск хотоһоо хонходоноб.
Болзорһоо урид тушаалһаа
Л.В.Потанов бууха ханаатай
гэһэн һураг дуулдана. Нээрэ
юм гү?
- Үгы даа. Иимэрхүү хоб
жэбые муу ханаатай зон
тараана. Намайе үбдэшоо,
самолёдоор эмшэлгэдэ
ябуулаа гэхэ мэтэ худал
мэдээсэлнүүдше тараагдадаг
гээшэ. Элүүр энхэ ябанаб,
болзорһоо урид президентын
тушаалһаа бууха ханалгүйб.
Арад зон намайе һунгаа,
арад зоной аша туһада
ажаллажал байха зорил-
готойб, - гэжэ Леонид
Васильевич харюусаба.
- һунгалтын үедэ танай
кандидатурада ээргүү ажал
ябууһан зарим нэгэн
тушаалнуудые эзэлһээр лэ.
- Хүн бүхэн һэшхэлээрэ
болоно, теэд тинмэ зоние
минин дайсад гэжэ үһөө
нэхэхэ һэн гүб даа? Зүгөөр,
нэгэ ханалгай, нэгэ
эрмэлзэлэй командатай
ажаллаха гэжэ оролдодогби.
- Шмидтын нэрэмжэтэ
үйлсэдэ гушадахи номертой
гэртэ ажануудаг зон ядуу
байдалтай байнабди. Гэрнай
хушаржа, хандаржа байна.
Гушаад жэлэй туршада заһа-
барилгаагүй. Саашадаа энэ
байшанда байхын аргагүй.
Туһалыг даа, Леонид
Васильевич.
- Танай гуйлгыие минин
туһалагшад бэшэжэ абаба.
Октябрийн 21-дэ би эрхэтэ-
нэй хубийн хэрэгэй
асуудалнуудаар уулзалга
ажалайһаа газарга үнгэр-
гэхэ хүм. Тэрэ үдэр намда
ерээрэйгы, танай асуудалые
шийдхэлсэхэ гэжэ оролдохоб,
- гэһэн харюу Президент
үгэбэ.
- Будаева Ангелина
Апиолоновна хонходоно.
Манай ажануудаг Кора-
бельная үйлсэдэ хулгай ехээр
ябана. Минин квартирые
мүн лэ дээрмэдээ, зүгөөр
милици хулгайшадые бэдэрхэ
гэжэ оролдоногүй. Яаха
болоноби?
- Дотоодын хэрэгэй
министрые дуудажа, дааба-
ри үгэхэб, танай асуудалые

анхаралдаа абахаб, - гэжэ
Леонид Васильевич мэдүүлбэ.
- Олон үхибүүдэй эхэ
Гомбоева Танда хандана.
Долоон үхибүүдтэйб. Ехэ
хүбүүмин мүнөө жэл дээдэ
һургуулида ороо юм. Мүнөө
һургахань хүшэр болонхой.
Процентгүйгөөр ссуда
урьһаламжалха арга манай
бүлэдэ олгохогүй гүт?
Энэ гуйлгыень Президент
анхаралдаа хадуужа абаад:
«Харюу хүлэжэ байгаарайт»,
- гэжэ хэлээб.
Цыбикова Рина Цыденовна
квартира абаха асуудалаар
хандаба.
1996 онһоо олонорто бай-
на. Бюджетэй халбариде
ажаллана. Байрын талаар олон
газарнуудаар ябаа, теэд
асуудалынь шийдхэгдэнгүй.
Тэрэнэй хэрэгые шудалаад,
харюу үгэхэ тухайгаа Леонид
Васильевич мэдүүлбэ.
Октябрьска үйлсэдэ
ажануудаг бүлэг зон тэндэхи

канализаци, водоклонкые
гуримшуулха гуйлтатайгаар
президентдэ телефоноор
хандаба. Мүн Энергетик
поселогто ажануудаг айлууд
«юундэ байрын гэрнүүдтэтон
дүтэ бензоколонко бариха
эхилбэ гэшэб» гэжэ ханаата
боложо байһанаа мэдүүлбэ.
Харин нефтебазын ха-
жуудахи Заовражная үйлсын
зон уһагүй, дулаагүй байдаг
тухайгаа гомдобо. Эдэ бүгэдэ
асуудалнуудые Л.В.Потанов
анхаралтайгаар шагнажа,
хэмжээнүүдые абахабди
гэжэ найдуулаа.
- Би хадаа зоной гуйлтада
анхаралтайгаар хандаха гэжэ
оролдодог гуримтайб. Энэ
үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй
дүшүүдээр бүхы асуудал-
нуудага харюу үгэхэ, - гэжэ
республикын толгойлогшо
мэдүүлбэ.
**В.ГОМБОЕВА,
Н.НАМСАРАЕВ**
бэшэжэ абабад.

АША ТУҺАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Ушар юуб гэхэдэ, хүн
бүхэн хубийнгаа асуудалаар
даб гээд үндэр тушаалтайгай
уулзажа, мэдүүлгэ, гомдолоо
айладхаха аргагүй ха юм. Хэн
нэгэнтэйнь уулзахын тула,
тэдэнэрые «агнаха»,
уулзалгын болзор сагые
тодорхойлох баатай болодог.
Харин өөрынгөө асуудалые
телефоноор сэхэ дамжуулха
арга боломжо иматгал
редакциин хабаадалга-

тайгаар олгодоно ха юм. Энэ
гуримай аша туһатай
байһаниинь элитэ. Юуб
гэхэдэ, хонходоһон хүн
бүхэнэй асуудал бэшэгдэжэ
абтаад, министр гү, али
президентөөроо асуудалыень
шийдхэлсэхэ гэжэ оролдодог
гээшэ.
Мүн энэ үнгэрһэн
хөөрэлдөөнэй үедэ Леонид
Васильевич тэрэндэ хан-
даһан хүн бүхэнэй гомдол,

эрилтэнүүдые тэмдэглэжэ
абаад, асуудалыень шудалжа,
шалгажа үзөөд, болохо
тээшэнь шийдхэбэри абажа
байгаа. Хэрбээ даб гээд
шийдхэгдэхгүй асуудалай
байбал, тэрэ асуудалда
хамаатай министртэ дааба-
ри үгөөд, анхаралтайгаар
гуйлтадань хандаха гэжэ
забариллаа.
Гадна президент һара бүри
нэгэ үдэрэй туршада тэрэндэ

хандаһан эрхэтэниие
өөрынгөө кабинеттэ угажа
абадаг гуримтай юм.
Кабинеттэхи уулзалганай
үедэ тусхайгаар уригданан
министрнүүд, городской
толгойлогшо, прокурор гэхэ
мэтэ харюусалгата ту-
шаалтад хөөрэлдөөндэ
хабаадалсажа, асуудал-
нуудые шийдхэлсэдэг.
Редакцидахи телефоной
аргаар засаг эрхилэгшэд
саашадаа хөөрэлдөө үн-
гэргэжэ байха.

Гүрэнэй Ажалай Улаан Тугай орденото Хоца НАМСАРАЕВА

СЭДЬХЭЛЬЭЭ СЭДЬХЭЛДЭ ЭБХЭРЭНЭ

Үндэһэн театрнай һайхан лэ!

Ямаршые хүн һайхан юумэндэ, гэгээн һайханда гээд тобшолое, дуратай байдаг, тэрээндэ этигэдэг, шүтэдэг гээшэ. Гансал ялагар гоё газар түхэлһөө гадна доторой утаһан, гүнзэги бодомжо хэрэгтэй. Иигээд бодоод үзэхэ болоо һаа, театр гээшэмнай эдэ хоёр ойлгосо нэгэдүүлэн, манда бодото жэшээ боложо, юрын бэшэ юртэмсэдэ хайшан гэжэ ажаһууһаб, бээ хүмүүжүүлхэб гэжэ хурган.

А.Чехов, Гольдони, В.Шекспир, Лорка, Г.Фигейредо...

Англиин мэдээжэ уран зохиолошо Маргарет Митчеллэй «Унесенные ветром» гэхэн томо романай гол удаха гаргажа, манай театрай тайзан дээрэ харуулаа һаа, одоол үлзы һайхан байха һэн гэжэ ходо һанагадаг. Юуб гэхэдэ, зоной харилсаан, тэдэнэй бэе бөөдэ хандаса, зан абари нарин психолог, ёһотойл философ Ф.Достоевский шэнгээр гаргагданхай. Скарлетт гээшэмнай ёһотойл эхэнэр хүнэй бүхы шэнжэ шанарые, зан абариине харуулжа шадаһан, жэшээ абамаар образ лэ. Тэрэнэй нүхэр Ретт Батлер баһал ёһотойл эрэ хүнэй образ мүн.

Театрай директор Д.Н.Сультимов

А.С.Ильин, Г.Ф.Лосев, Россиягабыата артистка С.У.Уладаева гээд лэ нэрлэхэ болоо һаа, олоодаа. 35 жэлэй туршда таһалгаряагүй үндэһэн театр хүтэлбэрлһэн бэлигтэй бээр Ц.А.Балбаровые, хуби заяагаар 45 жэл соо театрай холбоо тэрэниие хүл дээрэ табилаһан, хүтжөөлсэһэн Россин арадай артист, Россия искусствын габыата ажаһуулагша Ф.С.Сахиринов онсо тэмдэглэлтэй.

Театр маанадта ажабайдаа...

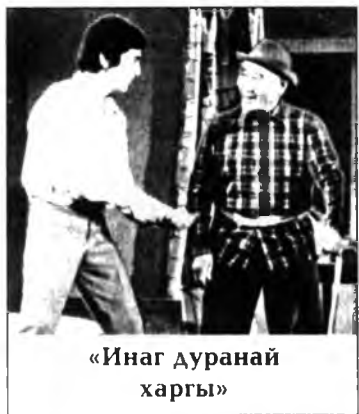
Г.Бутуханов, С.Уладаева

Б.Аюшин, Д.Сангажапова

«Урбаанай уршагта ябадалнууд»

«Инаг дуранай харгы»

Угын хүсэн хэды ехэб! Тэрэнэй хажуугаар тайзан дээрэ наадажа байһан хүнэй бэе түхэл, шэгшарай, тэрэнэй хоолойн абьян мүн лэ ехэ үүргэтэй. Гүнзэги удхатай зүжэг хаража, театраа гарахадаа, хүн гээшэ юунэй түлөө дэлхэйдэ түрэнэб, элинсэгэйнгээ сэсэн һайхан заншалые сахина гүбди, үри бэенэрээ хэр зүбөөр хурганобибди гэхэ мэтэ бодолнуудта эзэлгэдэдэг лэ байхабди.

Тиихэдэ совет драматургнуудай олон зүжэгүүд театрай репертуарта оруулагдаһан гээшэ. Ч.Айтматов, М.Карим, Г.Мусрепов, В.Розов, А.Арбузов, Л.Леонов, А.Салынский, В.Шукшин...

Театральна искусствые гүрэнэй зүгһөө дэмжэхэ тухай Россин Федерациин правительствын 1999 оной мартын 25-һаа (№329) баталан абһан тогтоол бии.

Ажабайдал гансал энхэ тайбан, амгалан аажам байдаггүй, эрезн-марьян толбонууд, элдэб дабалтанууд хүнэй заяанай замда дайралдадаг. Ёһотойл бэлигтэй актер ямар бэ нэгэ образые зүрхэ сэдхэл соогуураа гаргажа, сээжэһээнһэ үгэнүүдые урадхуулһан шэнгээр үзэгдэдэг. Тэрэнэй сэдхэлэй иимэ хүсэтэ долгин маанадта, харагшадта, сэхэ эбхэрэн ерэжэ, нюргаарнай, сээжэ соогуурнай хүльбэрэн дайрадаг лэ.

Буряад ороймнай бэлигтэй уран зохиолошод болон драматургнуудай дээжэ зохиолнууд театраймнай репертуарта онсо нуури эзэлнэ. Х.Намсараев, Ж.Тумунов, Ц.Шагжин, Ч.Цыдендамбаев, Н.Балдано, А.Шадаев, Жан Зимин, Н.Дамдинов, Д.Р.Батожабай, Ц.Д.Дондокова, Г.Дашабылов, А.Вампилов, Ц.Галанов, А.Ангархаев, Б.Ябжанов, Б.М.Пурбуев, М.Батоин, Д.Дылгыров, Б.Эрдынеев, С.Лобозеров, Ф.Буляков, Г.Башкуев, Б.Гаврилов.

гүн руу ш... майн орохо... ли жэгүүр... годог, зама... най залу... болодог. Т... мэхээл хар... шаднай театр... шэнэ сезон... нээгдэхые...

«Үнэгэн ба виноград»

Тайзан дээрэһээ ямаршые образые эли тодоор харуулхын тула актерто доторой ехэ хүсэн (энергетика гэнэбди), мүн лэ дотор сэдхэлэй үндэр ехэ болбосорол (духовное богатство) одоол шухала байлтайл даа.

1932 оной июлиин 7-до Н.Г.Балданогой «Прорыв» гэхэн зүжэгөөр Бурядад мэргэжэлтэ театр нээгдэһэн юм. Эрхэ сүлөөгэй түлөө хубисхалнуудаар дэбэрһэн үе... Тэрэ гэхэн саһаа хойшо 70 жэл үнгэршэбэ. Энэ хугасаа соо 200 гаран зүжэгүүд табигдаа. Ульгэр домогто орохоор алдар солотой актернууд олон байгаа. СССР-эй арадай артистнууд Г.Ц.Цыденжапов, М.Н.Степанова, РСФСР-эй арадай артистнууд В.К.Халматов, Н.С.Гендунова, Ч.Г.Генинов, Д.Д.Дондуков, Б.Н.Вампилов, РСФСР-эй габыата артистнууд Ю.П.Шангина, П.Н.Николаев,

лезн ядадаг, шэнэ репертуар танилсахые яарадаг байха. Угөөдэр - октябриин 11 Бурядад академическэ драматейр шэнэ сезоноо нээгдэ үүдэнүүдээ үргэнээр сэлхэ харагшадтаа. Харин ноябри 12-һоо энэ һарын 17 боло драмын театрай байгуулагдаһаар 70 жэлэй дэмбэрэ ойдо зорюулагдаһан хэмжэ ябуулганууд үнгэргэгдэ Ноябриин 15-да баяр ёһолоо һүүлээр ехэ концерт руулагдаха юм. Москва Санкт-Петербургһаа, Моголоо, Эрхүү болон Шэтэ бэшэшые холо ойрын тагуудһаа үндэр айлш уригданхай. Хүлэн-Буй аймагай артистнууд айлша буужа, ноябриин 16-17 концерт-наада харуулха. баярта зорюулагдаһан хэм ябуулгануудай үедэ «Сибир үндэһэн театр - Россин театр таһаршагүй хубинь» гэгэ конференци болохо. Мүнөө бэлэн бэшэ сагта драматейрнуудай ямар ар...

«Ехэ хонхо». Д.Сангажапова, С.Уладаева, Л.Дугарова, М.Бальжинимаев

ЕВА...эрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай 70 жэлэй ойдо

ЭНЭРЭНЭЛ ХҮСЭТЭ ДОЛГИН

гжэхэ тухай хөөрэлдөөн
ндэ дэлгээгдэхэ. Драмын
атрай директор Д.Н.Сультимовтай хөөрэлдэхэдэ, театр
элигтэй залуу зохиолшодые
ийн түлбэрээр татажа
ахагүй байна гээд тэмдэглээ
н. Ушар юуб гэхэдэ, иимэ
лбэрийн тусхай жаса
атргашье, соёлой министрствэдэшье үгы юм ха.
Иггэжэ драматургическа
териал абаха, классика болон
нөөнэй хайн зохиолнуудые
шуулаха мүнгэнэй хан гэхэ гү,
и гонорарай жаса огто үгы
олоно.

Ушөө нэгэ ханаа зобоодог
уудал гэхэдэ, национальна
арнуудые, артистууд болон
жиссернуудые бэлэдхэлгэ,
спубликымнай соёлой
адеми эрхим хайн кадр-
уудые бэлэдэж ааб даа.
бэшье арбаад талаан бэлигтэй
мушуулые түбэй театральна
ргуулинуудта эльгээжэ,
атральна искусствын эди
динүүдтэ, гүнзэги эрдэм
дэсэдэ хургадаг хаа, хайн
агаа гэжэ театрай директор
намжаяа хубаалдана хэн.
еатрта мэргэжэлгэ режис-
рнууд дугагдахаяа ханадаг.
обшолбол, үндэһэн кадр-
уудые бэлэдэлгын асуудал
рсаар табигдана.

Нэгэхэн зүжэг табирын тула
80 мянган түхэриг хэрэгтэй
модог юм ха. Жэлэй туршада
00-гаад түхэриг гарга-
алагдана. Театральна искус-
ые гүрэнэй зүгһөө дэмжэхэ
хай Россин Федерациин
равительствын 1999 оной
ртын 25-аа (№ 329) баталан
хан тогтоол уншаа хэм. Энэ
тоолодо үндэһэлэн, театр-
дта туһаламжа хүргэхэ саг
ерэнхэй. Ушөө саашадань
жагайруулжа байһанай үлүү
э ханагдана.

Артистууд гастрольдо
рахадаа, хэды тулинаб.
убан жэлэй саада тээ театрай
элбэри хоёр автобус абахын
аа бүхы арга шадабарияа
гаа бэлэй. Тээд аргагүй ехэ
нэин хэрэгтэй, хонохо
рын түлөө түлэхэ мүнгэн
лдаха даа. Гараа харбайһан
трольнуудта гараха гээ-
най таатай хэрэг бэшэл.
Театрай баригдажа эхил-
һээ хойшо 20 жэл үнгэрөө.
гэһэнхээ хойшо юуншые
лгэгдээгүй, заһабарилла-
гүй. Дулаа үгэдэг бата-
йнүүдхээ, соргонуудһаа

эхилээд сонхо солоохой,
креслэнүүд, парадна үүдэн
хүрэтэр барандаа шэнэлхээр
болонхой. Тиймэхээ 2003 ондо
театртамнай бүри мүнэн хүрэхэ
мүнгэн номологдохо бээ гээд
коллектив найдана. Нэгэ жэлэй
республиканска бюджетэй 6
процентнь соёл хүгжөөлгэдэ
таһалагдаха ёһотой гээд
хануулаа.

Буряад Республикын Арадай
Хуралай ээлжээтэ сесси хаяхана
ажалаа эхилээ. Тэрээн дээрэ
2003 оной республиканска
бюджет абтаха. Иигэжэ
арадаймнай этигэмжэтэ тү-
лөөлэгшэд соёлоо саашадань
хүгжөөлгэдэ ханалаа табижа,
зохисотой шиидхэбэри абаха
байха гээд найдамаар.

Дэлгүүрэй «зэрлиг» ха-
рилсаан соёмдо, пинһээ пингэрээ
үндэһэн театрга дүгэлүүлэгдэхэ
ёһогүй. Соёл гээшэмнай мүн-
гөөр сэнгэгдэшгүй доторой
байдалай, гүн ухаан сэдхэлэй
баялиг мүн. Тиймэхээ тэрээндэ
нангинаар хандаха гэшэ хүн
бүхэнэй уялга, үүргэ.

Хэды орёо хүндэ сагай
байбашье драмын театрай
творческо
коллектив
шэнэ зүжэ-
гүүдые та-
бижа, хайн
репертуар

хараалан бүридхэжэ, холо
ойрын гастрольнуудта гаража
үргэлжэлһөөр, ажалаа бүришые
эдэбхижүүлһээр. Үндэһэн
театраймнай үндэр мэргэжэлые
«Золотая пальма» гэхэн
уласхоорондын шан гэршэлэн.

Мүнөө театрай шэнэ
репертуарта анхараабди. Үн-
гэрэгшэ жэлнүүдтэ харагшадта
угаа хайхашаагдаһан зүжэгүүд
дахинаа харуулагдаха юм.
«Хойто наһандаа уулзахабди»
(авторынь - Сэнгийн Эрдэнэ),
А.Чеховэй «Чайкые» театрай
ахамад режиссер С.Бальжанов
найруулан табина. Россин
арадай артист, Буряад
Республикын Гүрэнэй шангай
лауреат Михаил Елбонов,
Россин арадай артистка Лариса
Егорова гол рольнуудта наадана.
Үдэргөөшье, үдэшэндөөшье
шэнэ зүжэг нааданууд олоор
табигдаха түсэбтэй. Бэлигтэй
актер, бэрхэ эмхидхэлшэ Олег
Бабуев зохиохы ажалай талаар
шэнэ дурадхалуудые оруулжа
байдаг. Үхибүүдэй хабаа-
далгатайгаар «Бемби» гэжэ
зүжэг хонирхолтой байха.

Башкортостан Республикаһаа
бэлигтэй режиссер В.Н.Сте-
панов уригданхай. Тэрэ
нюгагаймнай хүн, Улаан-Үдэдэ
түрэхэн. Мэдээжэ драматург Б-
М.Пурбуевай «Эрхэхэ нара-
най» хоёр хуби тайзан дээрэ
табигдажа, ехэтэ хайшаагдаһан
байна. Иигэжэ мүнөө автор
зохиолойнгоо гурбадахи хуби
дээрэ хүдэлжэ байнхай. Буряад
Республикын искусствын
габьяата ажал ябуулагша
Т.Б.Багадаева тус зүжэг
найруулна. Пётр I хаанда хори
буряадуудай морёор ошоһоор
300 жэлэй ойдо зорюулагдажа,
Геннадий Башкуевай «Выбор
веков» оршуулагдажа, хараг-
шадай үзэмжэдэ табигдахаар
хараалагдана.

Зүүн Сибирийн соёлой
академи дүүргэһэн 19 залуу
актернууд театрай коллективтэ
ниилэн оробо. Тэдэ булдааа
В.Шекспирэй «Ромео и
Джульетта» гэжэ зүжэгтэ
наадаха. Россин габьяата
артист М.Х.Жапхандаев
театрай директорээр хүдэлжэ
байхадаа, бэлигтэй залуу-

шуулые шэлэжэ,
соёлой инсти-
тудай театр-
ральна отделе-
нидэ хурахыень
эльгээһэн байгаа
гээд Д.Н. Сультимов хөөрэнэ
хэн.

Театрай бүхы туйлалтанууд
коллективэй, тэрэнэй хүтэл-
бэрийн шунал абъяашаа
дулдыдана. Сагаалганай хайн-
дэрнүүдтэ зорюулагдаһан
хэмжээ ябуулгануудтань
харагшад угаа дуратай байдаг.
Олег Бабуевай ударидал-
гагайгаар шог ёгто үдэшэнүүд
хэды хонирхолтойгоор үн-
гэрдэг бэ! Басаганай дуун, худа
ураг бололго, угтамжа гэхэ
мэтэ урданай хайхан заншал
оруулһан фольклорно зүжэг
бэлдэхэ түсэбтэй.

Иигээд лэ бидэ түрэл
театрайнгаа бэлиг ехэтэй
коллективые ойн баяраарнь
халуунаар амаршалжа, бүхы
үеын хүнүүдтэ дамжуулагдаха
сэдхэлэйтнай сэнтэй баялиг
улам арьбажаг лэ гэжэ
хүсэнэбди!

Суурья ехэ солотнай үшөө
холуур тараг лэ!

Дарима ЭРДЫНИЕВА,
журналист.

Шамданабди театргаяа уулзахаая!

Сагаалганай угтамжа.
Н.Токурунова, Ц.Цырендоржиев

Бальжан хатан -
А.Егорова

Бортой («Чингисхан») -
Т.Бальжанова

«Төөригдэһэн хуби
заяан».
Зоригто Ринчинов

«Васса Железнова» -
шээ халаан

И вновь я в Кижинге, и стою перед великой ступой Джарун-Кашор, что беломраморной громадой возвышается неподалеку от моего родного села Ушхайта. Стою исполненный желаний, в благовейном молчании.

Медленно делаю горо (т.е. обхожу три раза вокруг ступы), размышляю о вечном и читаю великую мантру Авалокитешвары «Ом мани падме хум!» И появляется ощущение, что само время как бы остановилось. Поневоле приходят на память стихи моего любимого Гийома Аполлинера:

«Ох, как медлительно жизнь течет,

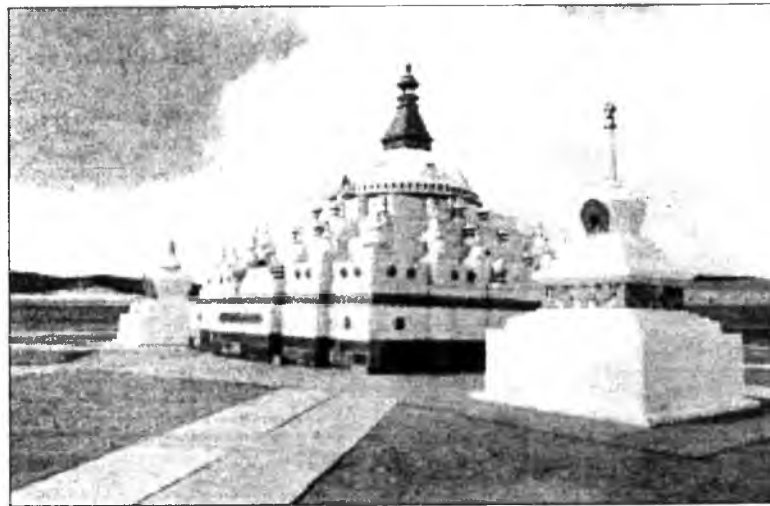
Неистов надежды взлет.

Проходят дни, недели, года

Они не вернутся назад...».

Страшный человек — наш современный бурятский интеллигент.

Он о Западе знает больше, чем о Востоке. Да и мыслит он чисто по-западному. Он, сам того не подозревая, прагматичен до мозга костей. И этот неистовый порыв кижингинцев к духовному возрождению он воспринимает как нечто экзотическое. Ему нужны рациональные доводы, все ему надо объяснить с позиций современной физики.

Джарун-Кашор Цыван-лама:

- Когда в 1992 году в Бурятию приезжал наш духовный учитель Далай-лама, у него спросили, выжить бурятскому народу в трудные времена перемен. Далай-лама тогда сказал, что нам стоило бы подумать о возведении ступы Абида-бурхана - покровителя бурятского народа. И вот исполнили пожелание галабуддистов мира.

Эта величественная ступа Абида-бурхана стала рядом с Джарун-Кашор и кажется, она всегда стояла тут.

В жаркий июльский день

Как вы все знаете, 90-е годы прошедшего столетия пронеслись по Кижингинской долине разрушительным ураганом: совхозы ушли в небытие, и люди остались наедине со стихией дикого рынка. Немногие выстояли. Фермерское движение, пионером которого стала Кижинга, быстро захлебнулось.

И все это обернулось человеческими трагедиями: участились случаи суицида среди молодежи, огромная безработица сделала для многих пьянство как бы естественной отдушиной. Стало очевидно, что общественная карма резко ухудшилась.

Взоры людей в эти непредсказуемые времена должны были обратиться к чему-то духовному. И глас народа потребовал возрождения великой ступы Джарун-Кашор.

В свое время в Кижинге вознамерились выстроить огромную ступу Джарун-Кашор вблизи вновь выстроенного Кижингинского дацана в местности Бургастай. Эта была бы величественная ступа, превосходящая по размерам свою знаменитую предшественницу в Непале. В этой ступе должны были разместиться пять дуганов - четыре по бокам ступы, а один - в подземной части ступы. Но, увы... Не зря древние говорили, что благими намерениями устлана дорога в ад. Строительство этой грандиозной ступы превратилось в долготруй. Те огромные суммы денег, собранные верующими этнической Бурят-Монголии и России канули неизвестно куда.

Но движение верующих Кижингинской долины за возрождение святыни буддизма было неукротимым.

Вновь были собраны деньги среди верующих Кижингинско-Кодунской долины и всей этнической Бурятии, чтобы возродить старую ступу Джарун-Кашор, которая была взорвана коммунистами в 1937 году. Люди отдавали на святое дело не только деньги, но и золотые и серебряные украшения, драгоценности, скот.

Известный кижингинский краевед престарелый Пунсок Бадаандоржийн рассказывает:

- Я учился в 7-м классе Кижингинской средней школы, когда разрушили великую ступу Джарун-Кашор. Помню, тогдашний первый секретарь

райкома партии Никифор Михайлов лично руководил взрывными работами. Он очень хотел походить на товарища Сталина - ходил в шинели, отпустил усы, и лицо его тоже было в оспинах. Он был подлинной грозой для жителей Кижингинской долины. Пересажал многих ученых лам, образованных людей. Его карма тоже была ужасной. Его самого объявили врагом народа и тоже репрессировали. Но его никто не жалел.

Боже, что тогда творили коммунисты и комсомольцы: они отрывали руки, ноги и головы сохранившимся после взрыва бурханам, выбрасывали куда попало их туловища.

Да, эти страшные времена безверия, торжества воинствующего атеизма и голого материализма, слава богу, миновали. Но мало кто задумывается о том, что нужно еще искреннее покаяние за содеянное зло.

Стоишь у великой ступы Джарун-Кашор, и мысли поневоле уносятся в философские выси. Еще недавно ученые с гордостью говорили нам (разумеется, я не имею в виду таких корифеев, как Альберт Эйнштейн и Вернер Гейзенберг), что материя - главная движущая сила нашей Вселенной. И говорили, что они готовы воссоздать жизнь во всем ее разнообразии прямо в колбе из тех первых молекул, которые существовали на заре образования нашей планеты.

Казалось бы, современное состояние науки и технологический вполне позволяет воссоздать условия жизни остывающей Земли, когда начинала на ней зарождаться жизнь. Десятилетия труда ученых не дали результатов. Они не смогли в современных лабораториях не то что создать искусственного цыпленка, а даже простые белковые тела, из которых состоит все живое.

Теперь кажется весьма и весьма

спорным утверждение Чарльза Дарвина о происхождении человека от обезьяны. Почти полтора столетия поисков, доказательств не привели к большим успехам. Почему-то постоянно не хватает каких-то звеньев в этой эволюционной цепи.

Много разных мыслей приходит в голову, когда стоишь у великой ступы Джарун-Кашор. И поневоле думаешь, что правы были великие буддийские философы древности, когда они говорили, что феноменальный мир, хоть он и реально существует, все же является иллюзией. И в самом деле. Современная физика доказала, что все тела феноменального мира состоят из атомов, которые в ходе своего дальнейшего разрушения превращаются в элементарные частицы, а те, в свою очередь, распадаются на кварки, чтобы в конечном счете превратиться в энергию. В этом проявляется физическая сущность одной из основных философских понятий буддизма «шунья» - пустотность. Современные физики свое понятие «вакуум» вынуждены приводить в соответствие с буддийским понятием «шуньята».

Когда в 2000-м году жители Кижингинской долины решили восстановить разрушенную Джарун-Кашор, то при расчистке кургана из битого кирпича, камней, осколков статуэток божеств, образовавшегося на месте взорванного субургана, то было обнаружено более 500 статуэток бурханов, серебряные и золотые украшения, предметы отправления культа. Все найденное было тщательно очищено, вымыто и отреставрировано. И все это было заложено в основание нового субургана. Во внутреннее пространство великой ступы были заложены бесценные сокровища - личный вклад Далай-ламы - полное собрание сочинений буддийского канона «Ганджур» и «Данджур», подарок Богдо-гэгэна,

огромное количество священных текстов и мантр, а также семь драгоценностей.

Строительство великой ступы стало подлинно всенародной стройкой. Пожертвования от верующих, от людей доброй воли, представителей других религиозных конфессий шли отовсюду. Поступили жертвования от государственных учреждений, включая и администрацию Президента Бурятии.

Словом, многие внесли свой посильный вклад в восстановление великой ступы.

Приведу очень характерный пример. Будущий ученый лама, обучающийся в Индии, Зунды Бальжинимаев на свои деньги купил специальные водостойкие минеральные краски. Он же в Индии на собранные кижингинцами деньги приобрел золото (там оно более дешевое, чем в России), которой позолотили пластины на ступе. Зунды Бальжинимаев из Дармасалы, где находится резиденция Далай-ламы XIV, привез и личный подарок лидера буддистов мира.

С самого начала во главе комитета по восстановлению Джарун-Кашор стоял лама Цыван Федоров. Сейчас он является настоятелем дугана при Джарун-Кашор, хранителем этой святыни.

Всего лишь год назад в солнечный октябрьский день, который совпал с днем Покрова, при огромном стечении народа был совершен обряд освящения восстановленной великой ступы Джарун-Кашор.

На церемонии освящения субургана, которую проводил Еши-Лодой ринпоче, присутствовали Президент Бурятии Леонид Потапов и Председатель Народного Хурала Михаил Семенов.

Прошел всего лишь год после освящения Джарун-Кашор, как рядом с субурганом была воздвигнута 7-метровая статуя Абида-бурхана.

Вот что говорит хранитель

огромное количество верующих стало свидетелем исторического события: духовный учитель буддистов Монголии и России Богдо-гэгэн прибыл поклониться святыням и благословить собравшихся верующих.

Как ослепительно красива беломраморная субурган на фоне голубого неба, желтеющий вдали горы Залаата и дальних лесов гор Заха-Шибиря.

Поклоняться буддийским святыням люди приезжали издалека. Я ничуть сомневаюсь, что сюда приходят тысячи паломников необъятной России. Не будем забывать, что буддизм широко распространен в республиках Калмыкия и Тыва, среди верующих-буддистов в Горном Алтае и Хакасии, и в более

150 крупных городах России имеются буддийские общины.

Великая ступа Джарун-Кашор воспринимает облагораживающие лучи энергии из космоса, несущие особую информацию. Это положительное биоэнергетическое поле вокруг великой ступы способствует исполнению заветных желаний, излечивает больных, укрепляет энергию людей. Это положительное биополе вокруг Джарун-Кашор сформировалось как бы на основе тонкой материи, атомов сознания (душ) умерших людей за

времена существования человечества. И благотворное воздействие его очень велико. Великая ступа, подобно магниту, притягивает души и сердца верующих. Она словно светит луч надежды в нынешнем и стрессовых ситуациях, ложась на идолов и погони за «золотым тельцом».

Великая ступа Джарун-Кашор и статуя Абида-бурхана являются истинными символами возрождения древнейшей из мировых религий на севере великой буддийской Ойкумены.

Бато-Доржо СОДНОМ

ПРОГРАММА ТЕЛЕПЕРЕДАЧ

Понедельник, 14

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 Телеканал "Доброе утро"
08.00 Новости
08.15 "Семейные узы". Сериал
09.10 Что? Где? Когда?
09.40 Детский сериал "Твинисы"
10.00 Новости
10.15 Жан Рено в супербоевике "Дзидилла"
10.45 Ералаш
11.00 Новости
11.15 Ракул Уэлч в прикл. фильме "Венстатическое путешествие"

РОССИЯ

- 07.40 Утро Бурятии
08.00 - 10.45 "Доброе утро, Россия!"
10.45 Джефф Бриджес и Кристиан Слейтер в фильме Фрэнсиса Форда Coppola "Такер. Человек и его мечта" (США). 1988 г.
13.00 ВЕСТИ
13.20 ВЕСТИ-СПОРТ
13.25 Ток-шоу "Цена успеха"
14.20 "Р" "Городке"
14.25 ВЕСТИ НЕДЕЛИ
15.30 ВЕСТИ-МОСКВА. НЕДЕЛЯ В ГОРОДЕ
16.00 ВЕСТИ
16.25 "Что хочет женщина". Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой

- 17.20 Сериал Татьяны Лиозновой "Семнадцать мгновений весны"
18.45 ВЕСТИ ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
19.00 ВЕСТИ
БТРК
19.20 Детское время. Мультфильм
19.30 ТВ-фонд представляет: "Знакомьтесь, Беларусь"
19.45 Урок бурятского языка
19.55 Гороскоп
20.00 "Байгал". Инф. программа
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.20 "Буряад орон". Художественно-публицистическая программа
20.55 Профессионалы
21.10 Спокойной ночи, малыши!

- 21.20 Подробно и обстоятельно
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды
21.55 Зурхай

РОССИЯ

- 22.00 ВЕСТИ
22.35 Вести-Бурятия
22.45 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
22.55 РУССКАЯ СЕРИЯ. ПРЕМЬЕРА. Сергей Безруков, Николай Еременко-мл., Валентина Теличкина и Андрей Панин в остросюжетном сериале "Бригада"
00.05 ПРЕМЬЕРА. Андрей Соколов в детективном сериале "Линия защиты"
01.20 ВЕСТИ
01.35 "Культурная революция"
02.35 "Синемания"
03.05 "Дорожный патруль"

ТИВИКОМ

- 07.20 "Лоск". Погода. Гороскоп
07.30 Школьное ТР
08.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Мир Бобби"
08.30 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
09.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Жизнь с Луи"
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-паук"
10.00 Д/ф "Мир спорта глазами Жиллетт"
10.30 "24". Погода
10.50 Х/ф "Болевой прием"
12.45 "1/52". Спортобозрение
13.00 "Лоск". Погода. Гороскоп
13.30 Т/с "Яго, темная страсть"
14.30 "24" Погода
14.50 "Черный ящик"
15.20 Т/с "Каменская"
16.35 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-паук"
17.05 Fox Kids на REN TV. М/с "Жизнь с Луи"
17.35 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
18.05 М/ф
18.20 Муз. поздравления
18.50 Ток-шоу "Семейные страсти"
20.00 "Сейчас". Погода. Гороскоп

- 20.30 "Лоск"
20.55 Т/с "Каменская"
22.05 "Футурама"
22.30 "Сейчас". "Лоск". Погода
23.00 "Русское чудо".
По окончании - х/ф "Арахнид".
По окончании - "24"

АРИГ УС

- 08.00 Новости. Погода
08.25 Жизнь без риска
08.30 Формула успеха
08.40 Завтрак с С.Соловьевым
09.10 Х/ф "Екатерина Воронина"
11.00 Программа С.Костина "Хвост кометы"
11.50 М/ф "Автомобиль кота Леопольда", "Интервью с котом Леопольдом"
12.10 Состав преступлений
12.15 Новости
12.20 Автомобильная программа "АБС"
12.25 Назло
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Погода. Спорт
13.15 Х/ф "Полиция"
Перерыв до 17.00
17.00 Новости
17.25 Публичные люди
17.55 Победоносный голос верующего
18.25 Муз. подарок
18.50 Пестрая лента
19.45 То, что надо
20.00 Новости
20.25 Жизнь без риска
20.30 Восточный экспресс
20.45 Формула успеха
20.55 Т/с "Две судьбы", 1 с.
21.55 Итоги
23.25 Авт. "АБС"
23.35 Восточный экспресс
23.50 Р.Приемыхов в х/ф "Пацаны"

ОТВ

- 17.00 Т/с "Шина - королева джунглей"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого"
19.00 Ток-шоу "Большой куш"
20.00 Осторожно, модерн-2!

- 20.30 Детали. Жизнь в подробностях
21.00 Т/с "Зачарованные"
22.00 Кино на СТС: "Не грози жюному централу"

НТВ

- 07.40 Утро Бурятии
08.00 "Сегодня"
08.10 Утро на НТР
08.30 "Сегодня"
08.35 Утро на НТР
09.00 "Сегодня"
09.10 Утро на НТР
09.30 "Сегодня"
09.40 Утро на НТР
10.00 Нина Русланова в программе Павла Лобкова "Растительная жизнь"
10.35 "Вы будете смеяться!" Риктор Коклюшкин
11.00 "Сегодня утром"
11.20 Погода на завтра
11.25 "Намедни" с Леонидом Парфеновым
13.00 "Сегодня"
13.05 Комедия "Ландыш серебряный"
14.50 Криминал
15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00 "Сегодня"
15.05 "Мисс Вселенная" Оксана Федорова. "Женский взгляд" Оксаны Пушкиной
15.40 Детектив "Она написала убийство"
16.40 Ты-мне, я-тебе. Ток-шоу "Принцип домино"
17.55 Боевик "Агент национальной безопасности": "Доктор Фауст"
19.05 "Римание: розыск!" Мордовский спрут
20.00 "Сегодня"
20.35 Убийственная карьера в детективе "Крот", 5 серия
21.45 Сериал "Дальнобойщики": "Лебедянь"
23.00 "Сегодня вечером"
23.35 Сериал "Улицы разбитых фонарей": "Черная метка"
00.40 Детектив "Крот"
01.45 Гордон

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62 ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Вторник, 15

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 Телеканал "Доброе утро"
08.00 Новости
08.15 Жди меня (с субтитрами)
08.40 Многосерийный фильм "Время трех". 4-я серия
09.10 "Фабрика звезд"
09.20 Дисней-клуб: "Переменка"
09.30 Новости
09.45 Возвращение Коломбо. Детектив "Бабочка в серых тонах"
10.05 Многосерийный фильм "Время любить"
10.30 Новости
10.45 Документальный детектив. "Черный передел. Дело 2002 года"
11.00 Многосер. детектив "Дронго"
11.15 "Большая стирка" с Андреем Мухомовым
11.40 Вечерние новости (с субтитрами)
12.20 Смехопанорама Евгения Петросяна
12.50 "Семейные узы". Сериал
13.00 "Последний герой-2". "Черный и белый"
13.30 Время
14.00 Сериал "Спецназ". "Сломанная стрела"
14.30 Премьера. "Адольф Гитлер. Взлет в одну сторону". Фильм 1-й
14.40 "Фабрика звезд"
14.50 Ночное "Время"
15.15 Роберт Дювалл, Джулия Роберт и Максимилиан Шелл в фильме "Сталин". Часть 1-я
15.25 Мистический триллер "Римские мисты"

- 15.30 "Колоссальное хозяйство"
15.45 ВЕСТИ-МОСКВА
16.00 ВЕСТИ
16.25 "Что хочет женщина". Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.20 Сериал Татьяны Лиозновой "Семнадцать мгновений весны"
18.45 ВЕСТИ ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
19.00 ВЕСТИ

- 19.20 Детское время. Мультфильм
19.25 ТВ-фонд представляет: "Знакомьтесь, Беларусь"
19.40 Энергия Бурятии
19.55 Гороскоп
20.00 "Байгал". Инф. программа
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.20 Улгур
20.45 К Всероссийской акции профсоюзов
21.15 Спокойной ночи, малыши!
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды
21.55 Зурхай

РОССИЯ

- 22.00 ВЕСТИ
22.35 Вести-Бурятия
22.45 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
22.55 РУССКАЯ СЕРИЯ. ПРЕМЬЕРА. Остросюжетный сериал "Бригада"
00.05 ПРЕМЬЕРА. Андрей Соколов в детективном сериале "Линия защиты"
01.20 ВЕСТИ
01.35 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМЬЕРА. Марк Дакаско в остросюжетном фильме "Инстинкт убийства" (США). 2001 г.
03.25 "Дорожный патруль"

ТИВИКОМ

- 07.20 "Лоск". Гороскоп
07.30 "Сейчас". Погода
08.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Мир Бобби"
08.30 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
09.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Джим Баттон"
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-паук"
10.00 Д/ф "Под углом 23 с половиной"
10.30 "24". Погода
10.50 Х/ф "Арахнид"
13.00 "Лоск". Погода. Гороскоп
13.30 Т/с "Яго, темная страсть"
14.30 "24". Погода

- 14.50 "Футбольный курьер"
15.20 Т/с "Каменская"
16.35 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-паук"
17.05 Fox Kids на REN TV. М/с "Джим Баттон"
17.35 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
18.05 М/ф
18.20 Муз. поздравления
18.50 Ток-шоу "Семейные страсти"
20.00 "Сейчас". Погода. Гороскоп
20.30 "Лоск"
20.55 Т/с "Каменская"
22.05 "Футурама"
22.30 "Сейчас". "Лоск". Погода
23.00 "Русское чудо". Реальное кино.
По окончании - х/ф "Геркулес в Нью-Йорке".
По окончании - "24"

АРИГ УС

- 08.00 Грани
08.25 Есть мнение
08.30 Восточный экспресс
08.45 Спорт. Погода
08.55 Жизнь без риска
09.00 Формула успеха
09.10 М/с "Гарфилд и его друзья", 51 с.
09.35 Сто чудес света: "Заходи ко мне в гости"
10.35 Без протокола
11.30 Бесплатный сыр
12.00 Новости
12.10 Состав преступлений
12.15 Новости
12.20 Автопрограмма "АБС"
12.25 Есть мнение
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Спорт. Погода
13.15 Х/ф "Волкодав"
Перерыв до 17.00
17.00 Новости
17.25 Публичные люди
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 Музыкальный подарок
18.40 Право знать
19.00 Т/с "Привести в исполнение", 15с.
20.00 Новости
20.25 Жизнь без риска
20.30 Восточный экспресс
20.45 Формула успеха
20.55 Т/с "Две судьбы", 2 с.
22.00 Новый век
23.00 Вне закона
23.40 Восточный экспресс

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»

Table with columns for items (e.g., Бельевой трикотаж, Колготки) and prices. Includes contact info: ул. Сахьяновой, 6 «а», ост. «ПОИ», с обр. стороны Геолог. института, тел.: 33-43-86.

- 00.00 Новости
00.35 Смотрите, кто пришел
00.50 Тушите свет
01.05 Рысый свет

ОТВ

- 17.00 Т/с "Шина - королева джунглей"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комед. клуб "Полшестого"
19.00 Ток-шоу "Большой куш"
20.00 Осторожно, модерн-2!
20.30 Детали. Жизнь в подробностях.
21.00 Т/с "Зачарованные"
22.00 Кино на СТС: "Кладбище домашних животных"

НТВ

- 07.40 Утро Бурятии
08.00 "Сегодня"
08.10 Утро на НТР
08.30 "Сегодня"
08.35 Утро на НТР
09.00 "Сегодня"
09.10 Утро на НТР
09.30 "Сегодня"
09.40 Утро на НТР
09.50 Сериал "Дальнобойщики"
11.00 "Сегодня утром"
11.20 Погода на завтра
11.25 "Национальная безопасность"

- Проданные жизни". Расследование НТВ.
12.00 "Сегодня"
12.05 "Кулинарный поединок"
13.00 "Сегодня"
13.05 Х/ф "Хроника пикирующего бомбардировщика"
14.40 Криминал
15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00 "Сегодня"
15.05 Анжелика Варум и Леонид Агутин. "Женский взгляд" Оксаны Пушкиной
15.40 Детектив "Она написала убийство"
16.40 "Зачем вы, девушки, красивых любите..." Ток-шоу "Принцип домино"
18.05 Сериал "Улицы разбитых фонарей": "Черная метка"
19.20 Док. драма. "Преступление и наказание"
20.00 "Сегодня"
20.35 Убийственная карьера в детективе "Крот", 6 серия
21.45 Сериал "Дальнобойщики": "Дым в лесу"
23.00 "Сегодня вечером"
23.35 Сериал "Улицы разбитых фонарей": "Снежный барс"
00.35 Детектив "Крот"
01.45 Гордон

Пятница, 18

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Телеканал "Доброе утро"
Новости
"Семейные узы". Сериал
Мисс Марпл в детективе
Карибского залива. 2-я серия
"Фабрика звезд"
Детский сериал "Твинисы"
Новости
Детектив "Преступление".
2-й. "Обман". Часть 2-я
"Сталин". Часть 3-я.
Новости
Док. детектив. "Батальон
Дело 2002 года"
Т/с "Спецназ". "Засада"
"Большая стирка" с Андреем

РОССИЯ

Утро Бурятии
- 10.45 "Доброе утро,
Бурятия"
Т/с "Бригада"
Т/с "Линия защиты"
РЕСТИ
РЕСТИ-СПОРТ
"Форт Боярд"
"Комиссар Рекс". Т/с
"Мусульмане"
РЕСТИ-МОСКВА
РЕСТИ
"Моя семья"
"Аншлаг"
ПРЕМЬЕРА. Юрий Стыцков-

ский, Сергей Щербин и Игорь
Письменный в телесериале "Комедийный
коктейль". 2002 г.
18.45 РЕСТИ ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
19.00 РЕСТИ

БГТРК

19.20 Присягая на верность
19.35 Радио для всех
19.40 Улан-Удэнская сотовая сеть
19.55 Гороскоп
20.00 "Сагай суурьян". Инф.-
аналитическая программа
20.20 Прогноз погоды и рек-тайм -
время Вашей рекламы!
20.25 "Уянгын шүрэ". Музыкальная
программа
20.40 Троицкое слово
21.00 "Раше право". Ответы на вопросы
телезрителей
21.15 Спокойной ночи, малыши!
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды
21.55 Зурхай

РОССИЯ

22.00 РЕСТИ
22.35 Рести-Бурятия
22.45 Прогноз погоды и рек-тайм время
Вашей рекламы!
22.50 Лев Лещенко и Владимир
Винокур в концертной программе "30 лет
спустя"
01.55 Телеигра "Ставка"
02.30 Х/ф "Считанные секунды"
04.15 "Дорожный патруль"

ТИВИКОМ

07.20 "Лоск". Гороскоп
07.30 "Сейчас". Погода
08.00 "Радар-спорт"
08.30 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр
реинджерс, или Могучие реинджерс"
09.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Джим
Баттон"
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-
паук"
10.00 Д/с "Под углом 23 с половиной"
10.30 "24". Погода
10.50 Х/ф "Афганец-2"
13.00 "Лоск". Погода. Гороскоп

13.30 Т/с "Яго, темная страсть"
14.30 "24". Погода
14.50 "Роевая тайна"
15.20 Т/с "Каменская-2"
16.35 Fox Kids на REN TV. М/с
"Человек-паук"
17.05 Fox Kids на REN TV. М/с "Джим
Баттон"
17.35 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр
реинджерс, или Могучие реинджерс"
18.05 М/ф
18.20 Муз. поздравления
18.50 Ток-шоу "Семейные страсти"
20.00 "Сейчас". Погода
20.30 "Лоск"
20.55 Т/с "Каменская-2"
22.05 "Симпсоны"
22.30 "Сейчас". "Лоск". Погода.
23.00 "Русское чудо". Реальное кино
По окончании х/ф "Электрошок"
По окончании "Метро"

АРИГ УС

08.00 Грани
08.25 Есть мнение
08.30 Восточный экспресс
08.45 Погода. Спорт
08.55 Жизнь без риска
09.00 Формула успеха
09.10 М/с "Гарфилд и его друзья". 54 с.
09.35 Сто чудес света: "Птица-
котолом"
10.35 Без протокола
11.30 Фильм Е. Киселева "Папа
Римский", 2 с.
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет

13.00 Новости. Погода. Спорт
13.15 Х/ф "Риск - благородное дело"
Перерыв до 17.00
17.00 Новости
17.25 Публичные люди
17.45 Победоносный голос верую-
щего
18.10 Музыкальный подарок
18.50 Рысший свет
20.30 Т/с "Привести в исполнение", 18 с.
20.00 Новости
20.25 Жизнь без риска
20.30 Восточный экспресс
20.45 Формула успеха
20.55 Т/с "Две судьбы", 5 с.
22.00 "Забывший полк"
22.55 Автопрограмма "АБС"
23.00 Публичные люди
23.30 Восточный экспресс
23.45 Состав преступления
00.00 Новости
00.30 Смотрите, кто пришел
00.50 Тушите свет
01.00 Рысший свет
01.15 Х/ф "Прости"

ОТВ

17.00 Т/с "Шина - королева джунглей"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого"
19.15 Т/с "Убойная сила"
20.30 Детали. Жизнь в подробностях
21.00 Реальное шоу "Гарем"
22.00 Кино на СТС: "Шесть дней, семь
ночей"
00.00 Осторожно, модерн-2!
00.30 Детали. Жизнь в подробностях
01.00 Т/с "Убойная сила-2"
02.10 Кино на СТС. -Болеро

НТВ

07.40 Утро Бурятии
08.00 "Сегодня"
08.10 Утро на НТВ
08.30 "Сегодня"
08.35 Утро на НТВ
09.00 "Сегодня"
09.10 Утро на НТВ
09.30 "Сегодня"
09.40 Утро на НТВ
09.50 Сериал "Дальнобойщики"
11.00 "Сегодня утром"
11.20 Погода на завтра
11.25 Док. драма "Преступление и
наказание"
12.00 "Сегодня"
12.05 "1996 год. Первомайский.
Хроника одного предательства".
13.00 "Сегодня"
13.05 Х/ф "Земля Санникова"
15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00
"Сегодня"
15.05 Ольга Аросева. "Женский
взгляд" Оксаны Пушкиной
15.40 Детектив "Она написала
убийство"
16.40 Хочу быть модным. Ток-шоу
"Принцип домино"
18.05 Сериал "Улицы разбитых
фонарей". "Кошки-мышки"
19.20 Очная ставка. "Лекарство для
Паганини"
20.00 "Сегодня"
20.35 Боевик "Агент национальной
безопасности". "Наследник"
21.40 Игорь Шавлак и Борис
Химичев в боевике "Отражение"
23.50 "Все сразу!" Ночные
развлечения
00.25 Премьера. "Речь этот джаз"

Суббота, 19

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Новости
"Королева - зубная щетка".
фильм
Утренняя звезда
Играй, гармонь любимая!
Слово пастыря
Здоровье
Новости
Смак
"Путешествия натуралиста"
Смехопанорама Евгения
Аросева
Леонид Быков и Георгий
Милан в комедии "Зайчик"
Дисней-клуб: "Утиные
пухлячки"
Новости (с субтитрами)
"Чтобы помнили..."
Мир Самойлов
Клуб путешественников
"Знайки" возвращаются.
"Знайка и кастета". Дело № 21.
1-я
Праздничный концерт
Вечерние новости
Продолжение праздничного
концерта
"Кто хочет стать
миллионером?". Телеигра
"Последний герой-2"
Время
Что? Где? Когда?
Аль Пачино в фильме "Запах
женщины"
Коллекция Первого канала.
Меленькие неприятности в комедии
Альвина Кознов "Большой Лебовски"

РОССИЯ

Алексей Кузнецов, Анатолий
Гланов, Зоя Федорова, Всеволод
Княев, Зиновий Гердт и Вячеслав
Винников в фильме "Зеленый
конец". 1964 г.
"Студия "Здоровье"
"Дракоша и компания".
Сериал
"Золотой ключ"

11.00 "Роевая программа" Александра
Сладкова
11.20 "Два рояля"
12.20 "Сам себе режиссер"
13.20 "Сто к одному". Телеигра
14.15 ПРЕМЬЕРА. "Форт Боярд"
15.10 "Клуб сенаторов"
16.00 РЕСТИ

БГТРК

16.20 Х/ф "Последний угон"
17.30 Гороскоп
17.35 ТР-фонд представляет: "Зна-
комьтесь, Беларусь"
17.50 Рек-тайм - время Вашей рекламы
17.55 Родник тепла. Автор народных
песен Л.А. Бочеев
18.25 Зурхай
18.30 Примите поздравления

РОССИЯ

20.00 "Комната смеха"
20.50 Т/с "Бригада"
22.00 РЕСТИ
22.25 "Зеркало"
22.50 Т/с "Бригада"
00.00 ПРЕМЬЕРА. "Стань звездой"
01.00 Эдди Мерфи в комедийном
боевике "Полицейский из Беверли Хиллз-
2" (США)
03.05 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС.
Острозажетный фильм "Крик-3"
04.50 Футбол. Чемпионат России.
"Локомотив" (Москва) - "Торпедо-ЗИЛ"
(Москва). 2-й тайм

ТИВИКОМ

07.40 "Лоск". "Сейчас". Погода
08.15 "Семейное кино": "Похищенный"
09.15 "Р гостях у Тофика"
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с "Ферма
чудища"
10.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Кот по
имени Ик"
10.30 Fox Kids на REN TV. М/с
"Принцесса Сиси"
11.00 М/с "Фукурама"
11.55 Д/ф "Дикая планета": "Ползучее
королевство"
13.00 Ток-шоу "Маленькая политика"
13.45 "1/52". Спортивное обозрение.
14.00 Д/ф "Под углом 23 с половиной"
14.30 "Лоск". Погода
14.50 Х/ф "Контрабанда"

16.45 "24". Истории.
17.00 "Такая профессия"
17.30 Муз. поздравления
18.05 Fox Kids на REN TV. М/с
"Непобедимый Спайдермен"
18.30 Fox Kids на REN TV. М/с
"Руншпунш"
19.00 Семейное кино: "Похищенный"
20.00 "Лоск". Погода
20.30 Т/с "24 часа"
21.30 "Черный ящик"
22.05 "Секретные материалы"
23.05 Триллер "Снайпер в городе"
01.15 "24"
01.35 "Последний холостяк"
02.10 "Шерше ля ФАН"

АРИГ УС

09.00 Новости
09.35 Сто чудес света: "Королевство
слонов"
10.40 Х/ф "Поклонник"
12.30 Формула успеха
12.40 М/с "Гарфилд и его друзья"
13.05 Любовные истории
13.40 Без протокола
14.35 Х/ф "Подвиг разведчика"
16.10 Путеводитель
16.40 Т/с "Привести в исполнение",
19 с.
17.35 Жизнь в Слове
18.05 М/ф "Чертеноч с пушистым
хвостом"
18.20 Музыкальный подарок
18.55 Т/с "Две судьбы", 6 с.
20.00 ТК "Ариг Ус" представляет: "На
ночь глядя"
20.45 Е.Ивашов в х/ф "Право на
выстрел"
22.20 Формула успеха
22.30 Автопрограмма "АБС"
23.00 Т/с "Тайны Ниро Рульфа":
"Рульф выходит из дома", 1 ч.
00.00 Новости. Спорт. Погода
00.45 Тушите свет

01.00 Д.Лундгрэн в боевике
"Роздушный охотник"
09.00 Т/с "Зак и секретные
материалы"
09.30 Программа мультфильмов
10.00 "Табалуга"
10.30 "Флиппер и Лопака"
11.00 "Алекс и Алексис"
11.30 "Пуччини"
11.45 Ник и Перри
12.00 "Скрытая камера"
13.00 Комедия на СТС: "Альф"
14.00 Кино на СТС. «Шесть дней,
семь ночей»
16.00 "Медовый месяц"
17.00 Реальное шоу "Гарем"
18.00 "Афиша"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого"
19.30 Игровое шоу "Кресло"
20.45 Т/с "Убойная сила"
22.00 Кино на СТС. «Птичка на
проводе»
00.00 "Осторожно, модерн-2"
00.30 "Раса ин да хаус"
01.30 Т/с "Убойная сила-2"
02.40 Кино на СТС. «Холодный, как
лед»

НТВ

07.55 Детское утро на НТВ. "Гостя из
будущего", 3 серия
09.00 "Сегодня"
09.05 Комедия "Кето и Котэ"
10.30 "Путешествия натуралиста"
10.55 Погода на завтра
11.00 "Сегодня"
11.05 "Кулинарный поединок"
12.00 "Сегодня"
12.05 "Квартирный вопрос. Камин в
гостиной"
13.00 "Сегодня"
13.05 Из Золотого фонда НТВ.

АКТИВ И К ПРЕДЛАГАЕТ СОЛЬ ЛИЗУНЕЦ В БРИКЕТАХ ПО 5 КГ. ДЛЯ ЖИВОТНОВОДСТВА
г. Улан-Удэ, ул. ТУЛАЕВА, 63
ТЕЛЕФОНЫ: 41-21-88, 21-48-87

Оптика «Акцент» уве- домляет своих клиентов об изменении адреса. Новый адрес: г. Улан-Удэ, ул. Гагарина, 22 офис, 54, около здания «Банк Москвы», 7-этажная блок-секция, 1 этаж, 1 подъезд. Тел.: 27-25-86 Приглашаем клиентов забрать заказы.

"Блеск и нищета Гохрана". Фильм Светланы Сорокиной
14.00 "Сегодня"
14.05 Комедия "Дурман любви"
16.00 "Сегодня"
16.05 Своя игра
17.00 "Сегодня"
17.25 Алексей Гуськов. "Женский взгляд" Оксаны Пушкиной
18.00 "Сегодня"
18.05 "Шоу Елены Степаненко"
19.00 "Сегодня"
19.05 Экстремальное шоу "Фактор страха"
20.00 "Сегодня вечером"
20.25 "Свобода слова" с Савиком Шустером
21.50 Сильвестр Сталлоне в боевике "Кобра" (США)
23.40 Профессиональный бокс. Лучшие боксеры мира. Оскар Де Ла Хойя против Шейна Мозли
00.55 Эротическая комедия "Я люблю тебя" (Польша)
02.50 Комедия "Любовница из Москвы"
04.00 Экстремальное шоу "Фактор страха"

Воскресенье, 20

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

08.00 Новости
08.10 "Мурзилка и великан". Мультфильм
08.30 Утренняя звезда
09.20 Армейский магазин
09.45 Дисней-клуб: "Тимон и Пумба"

РОССИЯ

08.35 Павел Плисов, Антон Гранат, Виктор Сухорук и Рита Иванова в фильме "Магия черная и белая"

Альфреда" (Франция). 1971 г.
15.10 "Парламентский час"
16.00 РЕСТИ
16.20 "Рокруг света"

Тивиком

07.45 "Лоск". Погода
07.55 Муз. канал
08.15 Семейное кино: "Похищенный"

АРИГ УС

09.00 Новости. Спорт. Погода
09.50 ТРК "Ариг Ус" представляет "С утра пораньше"

ОТВ

09.00 Т/с "Зак и секретные материалы"
09.30 Программа мультфильмов
10.00 Лапиш - маленький башмачник

НТВ

08.15 "Детское утро на НТВ. "Голубое дерево" (Аргентина)
09.00 "Сегодня"
09.05 Детское утро на НТВ. Фильм-сказка "Золушка"

14.05 Александр Демьяненко детективе "Рокировка в длинную сторону"
15.50 "Вкусные истории"
16.00 "Сегодня"

Открытое акционерное общество "Улан-Удэнское приборостроительное производственное объединение" ПРЕДЛАГАЕТ

Электромассажер "Бодрость-М"
Массажер электрический вибрационный предназначен для косметического, профилактического массажа в бытовых условиях. Работает в двух частотных режимах. Комплектуется шестью сменными насадками.

"Радио Бурятия - радио для всех!"

Тел.: 21-41-84.

Бурятское радио

(14 по 20 октября 2002 г.)

14, понедельник

6.10 - Радиожурнал "ЗЕМЛЯ РОДНАЯ".
6.37 - 7.00 - АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ.
7.10 - ОБЪЯВЛЕНИЯ.

15, вторник

6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ. РЕКЛАМА

16, среда

6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА

17, четверг

6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА

18, пятница

6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА

19, суббота

7.10 - 8.00 - "РЧЕРА. СЕГОДНЯ ЗАТРА".
Инф. программа. ОБЪЯВЛЕНИЯ.

20, воскресенье

7.10 - СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.20 - 8.00 - Программа "СЛЫШУ ПЕСНИ, СКАЗКИ, ЛЕГЕНДЫ".

ВАКАНСИИ ТРЕБУЮТСЯ

Главный механик. Тел. 44-29-62.
Улан-Удэнское ПАП-2 объявляет набор водителей 1,2 класса с категорией "D". Тел. 22-24-40.

ИЩУ РАБОТУ УСЛУГИ

Курсы компьютерные: "1С: Бухгалтерия", "Графика/Дизайн", "Офис-менеджер".
Институт кадров агронома, улица Трубаньева, 14Е. Телефон: 33-10-14 (Лицензия № 24 П-0211).

АВТО ПРОДАЮ

"Алку" - термос одноосный, а/м "Тойота-Королла", двигатель неисправен. Тел. 22-02-21, 21-62-62.
А/м "ВАЗ-2112", 2002 г/в. Тел. 26-86-69.

КУПЛЮ МЕНЯЮ РАЗНОЕ

Продается КРАЗ, седельный тягач, полуприцеп с 40-тонным контейнером. Тел.: 26-90-20, 26-80-99.

СУПЕРМАРКЕТ РАЗНОЕ

Современные пластиковые окна. Сибирский вариант. КУПЛЮ
Картофель оптом. Тел. 42-54-99.

ПРОДАЮ

Мука: в/с - 5р., 1с. - 4,5р., 2с. - 4,1р. (50-25 кг). Тел.: 41-14-41, 41-00-12.
Сено. Тел. 22-63-94.

НЕДВИЖИМОСТЬ ПРОДАЮ

Дом в пос. Южный. Тел. 21-66-03 (после 18.00).
1-комнатную квартиру в 111-м кв-ле, д. 11. Тел. 23-16-95.

Срочно 2-комнатная квартира по ул. Буйко. Тел. 26-85-23.
3-комнатную квартиру. Тел. посредника: 44-08-49.

СНИМУ КУПЛЮ

2-3-комнатную квартиру, дом. Тел. 44-04-53.
2-комнатную квартиру, улучшенной планировкой, средний этаж. Тел. 44-04-53.

ОБМЕН СДАЮ

2-комнатная квартира в 102 кв. Тел. 33-06-74
В аренду помещение под офис 80 кв. м (площадь Славы), тел. 21-85-85.

АРЕНДА

1-2-комнатную квартиру. Тел. 44-04-53
Дом, квартиру. Тел. 23-17-70.

РАЗНОЕ

Утеряны автомобильные документы на имя Карпова Р. М. Просьба вознаградить позвонив по тел. 44-37-73.
Утаны а/м "Тойота-Калдина", г/н Е706РЕ с ул. Борсоева. За информацию вознаградить. Тел. 45-59-89, 45-51-30.

СООБЩЕНИЯ

Музыкально-гуманитарному лицейю им. Д. Аюшеева срочно требуются начальные классы первой и высшей квалификационной категории. Тел. 32-69.

Музыкально-гуманитарный лицей им. Д. Аюшеева объявляет набор учащихся в центр "Дошколяк" на занятия по подготовке детей в 1 класс. Тел. 32-69.

Телефон: 34-34-04

для любящих сердец...

Шажан мургэл

Ц.ДОНДОГОЙ

ҮЙЛЫН ҮРИ ТУХАЙ

үндэр түрэлтэ багшанар Бурхан багшын зарлигыг хануулдаг байна.

Иигээд ерэхэдээ, үйлын үри гэхэ гү, али карма гээшэмнай хүн боложо түрэнэн ХҮН бүхэнэй

үйлэ ябадалай хойшолоон болоно. Ямаршые хүн бүхэли наһан соогоо юушые хэнгүй, өөдөө хараад хэбтэжэ үнгэргэдэг бэшэ, өөрын ажабайдалтай, ямаршыеб ажал хэдэг, элдэб ябадал гаргадаг, юушыеб хэлэдэг, хөөрэдэг, юуншыеб тухай ханадаг, бодомжолдог гээшэ ааб даа. Тиймэ болохолоороо, хүн гээшэмнай (хэн бү гээ) юун гээшэб? Зүб. Хүн гээшэ юун гээшэб гэжэ Буддын сурталай томо багшанар өөһэд өөһэдэингөө шэнэ шабинарһаа асуудаг. Тээд энэ асуудалдан шаби бүхэн зүбөөр харюусажа шададаггүй! Юундэ? Юундэб гэхэдэ, шабинарын айхабтар гүн гүнзгы удхатай, олон табан үгэтэй, философско харюу бэдэржэ зобону. Тийгэн гэхэнь, үсөөхэн үгэтэй, ханаад үзэхэдэ, тон бэлэхэн харюу үгтэхэ ёһотой байха. Хүн гээшэ юрэнхыдөө БЭЕ, ХЭЛЭН, СЭДЬХЭЛ гурбанһаа бүридэдэг.

Имагтал эдэл гурбанайнгаа ашаар гэхэ юм гү, али эдэл гурбаараа хүн алибаа үйлэ эрхилнэ. Имагтал бэе, хэлэн, сэдхэл гурбаараа арбан сагаан буян гү, али арбан хара нүгэл үйлэдэжэ болодог.

Буяниие халта орхёод, нүгэл тухай ярилдаа даа. Хүн бээрээ гурбан нүгэл, ама хэлээрээ дүрбэн нүгэл, сэдхэлээрээ гурбан нүгэл хэдэг. Хамта арбан хара нүгэл болоно.

Бэеын гурбан нүгэлые тоолобол, иимэ гэдэг:

- 1) амитанай ами наһа таһалха, али нэгэ хүниие сохихо, наншаха;
 - 2) хүнэй юумые хулууа, буляаха;
 - 3) муу муухай ябадал гэхэ гү, али хурисалай ябадал гаргаха.
- Жэшэнь, хамгатай (үбгэтэй) байгаад, ондоо хүнэй хамгантай (үбгэнтэй) холбоорилдохо, үгышые наа, гажа буруу ябадал үүсхэхэ (гомосексуализм).

Хэлэнэй дүрбэн нүгэлые нэрлэбэл, иимэ:

- 1) худалаар хэлэхэ;
- 2) хүниие хардаха;
- 3) үгэ нэхэжэ, хүниие элдэб эсынхээр харааха, доромжолхо;
- 4) ямаршые зорилгогүйгөөр хоб хошо зугаалха.

Сэдхэлэй гурбан нүгэл иимэрхүү: 1) муу ханаа ханаха, атаархаха, муу хүсэл хүсэхэ; 2) мэхэ гохо гаргаха; 3) бурханай сурталые буруушааха, зориута буруу болгожо хөөрэхэ.

Арбан хара нүгэл, арбан сагаан буян тухай Буддын сурталые номнодог олон багшанарай номууд соо уншажа болохо юм.

Гэрһээ холо ошонгүй, арбан хара нүгэлые тодорхойлонгоо, эсэгэ, эхэ тухайдаа бодомжолоё. Өөрөө өөргөө шэрүүнээр сүүдлэн, тон нарыар бодожо үзэе. Эхынгээ гү, али эсэгынгээ үтэлжэ, үлгэ халга болохо, үдэр бүри гурбан зөөлэниие гэдээндээ үзүүлжэ байгааб гэжэ хэмнай баталха аргатай байхаб? Хай даа!.. Нохойн эдихэгүй, абаха

танатгүй муухай үгэнүүдые, бэлин шэбшэг дурдан байжа, эсэгээ гү, али эхээ хараадаг ушар үхибүүдэйн, илангаяа хү-бүүдэйн зүгһөө хаа-яхан үзэгдэдэг. Энэ хадаа хэлээрээ хэһэн аргагүй муухай нүгэл мүн. Зарим хүйхэршүүл архиин хотгуутаар эхэ эсэгээ дайража, сохижо байха жэшээтэй. Энэ гээшэ тон зэбүүрхэмэ ябадал болоно. Энэмнай бээрээ хэһэн угаа хүндэ нүгэл. Гурбаахидуул, энээнһээ дуутуугй хатуу ааша гаргажа болодог. Эхынгээ гү, али эсэгынгээ али нэгэ үхибүүндээ хургаал болгон, гэмтэй байбалнь, зэмэрхэнэйн, гэмэрхэнэйн түлөө бутүү дураа гутажа: «Яһан хашартай үбгэн агшаб (шабганса агшаб), залхуутай, түргэн хосоржо үгы боложо зайлаһайш» гэжэ ханахашуул байжа магад. Энэ хадаа сэдхэлээрээ үйлэдэдэг хатуу хара нүгэл ха юм даа.

Иигэжэ эхэ эсэгээ харшалагшад, хараажа, зодожо, хоолыень илгажа байһан хүйхэршүүл нэгэн дор арбан хара нүгэлдэ хабаатай ябадал гаргажа, үйлын үрийн урьхада дахин-дахин орёолдоно. Иигэжэ хүн түрэнэн наһаа, хүнэһээ яаха аргагүйгөөр бузарлана. Энэ ехэ нүгэлэйнгөө хойшолониие мүнөө гү, али хойто наһандаа тэдэ элдэхэ жэшээтэй.

«Өөрөө хэр ха нэмши?» - гэжэ уншагшад хөөргэдэжэ, наһаа асууха эрхэтэй. Би эжыгээ үргэжэ үрдээгүйб. Юундэб гэхэдэ, эжымни үргэмжэдэ оронгүй, түргэн урсгалта горхон мэтэ, хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэжэ, наһа бараа хэн. һүүлшын хэдэн хоногто галаха гэхэдэм: «Мухаа-аа, унта даа, орой болотор хуугааш, унта,» - гэдэг хэн. Энэмнай ЭХЭ хүнэй энхэргэн шанар байгаа даа: өөрөө үбшэндөө тон ехээр ядажа байгаашые наа, үри бээ үхэтэрөө хайрлаха үнжэгэн сэдхэл!..

Хойто хүгшэнтээ арбан долоон жэл хуугаад, тэрэнээ гээхэдэнь, эсэгээе город руу асараа бэлэйб. Нарһатаа өөрын мэдэлэй гэртэй байгаа. Тээд харахадам, хэдынэйшые сагта хахад-бүхэлиие хармаанлаһан архиншад орожо ерэдэг, эсэгэдэм архи уулгажа хотгоогоод гаража

ошодог байба. Энэ бүтэхэгүй, хотгуугаар тамхяа унтаргаангүй унташоод, тодхор боложо, гал түймэр ушараа наа, ямар аймшагтай гэжэ бодоод, эсэгээ яруулаһаар яруулаад, город руу асаржархинан хүм. наһандань хүрэтэр үргэнэн хүн гүб, үгы гүб - би мэдэнгүйб. Эдихэ уухые, хубсаһа хунар дутаагаагүйб. Зүгөөр үгын зөөлэниие эсэгэм үдэр бүри шагнаагүйб гэхэ хэн ха гү? Эсэгэмни өөрын зантай, хажуудань байһан хүнэй заримдаа тэсэхээр бэшэ болошохол даа.

Жэшэнь, наа город асараад байхадам, архи уужархёод: «Эндэ городой элһэн соо намайе асараад, простиин дабаагаар ябуулаха гээгши? Үтэр хөөргэмни абааша! Хүшые танихагүй, энэ городой хара гэрэй оёорто хууха гээшэмни амидын тама байна!» - гэжэ байгаад аашалха, хуугайлаха даа. Нилээн тэсэжэ, арбан шүдэ хам байхаш. Аниргүй байха бүришни гаарахал даа. Тиймэрхүү үедэнь хөөргэдэжэ, шэрүүншэгээр дуугарагдажа болоо даа. Тэрэнэйнгээ түлөө мүнөө өөрынгөө зэмэлжэ, нүгэлөө наманшалагшаб.

Ямаршые эхэ, эсэгэ далда орохолоороо, угаа хайртайа болошодог юм. Тиймэһээ эхэ, эсэгынгээ элдэб зангые тэбшэхэ гээшэ үри хүүгэдэйн нангин уялга болонол даа.

Мүнөө тон хатуу сүүбэй саг ерээд байна гэжэ ушар ёһо ойлгодог зон барандаа мэдэнэ. Иимэ сагта шадаал наа, буян үйлэдэжэ, нүгэлтэ хэрэгһээ саагуур ябах гэжэ оролдохо болонол даа.

Хэлэнэй гурбан нүгэл тухай дээрэ хэлэгдэ хэн.

«Нэгэ үгтэнэн наһан лэ, нүгэл хэнгүй аргамгүй,» - гэжэ мундуурхалдан, нэгэндээ нэтэрэнгүй, нэхыгээ хэдэрэнгүй, шадаал наа, нүгэл хилэнсэхэ саагуур ябажа шададаг наа, хайн бэлэй. Илангаяа үгэ хэлээ шүүжэ дуутарха ёһотой юм гэнэ.

Наадандаа холин, хамар доро хахархай аман байнал гэжэ үгэлхэ гээшэмнай гэнэтэй ха. Энэниие гэршэлһэн олон янзын жэшээндэ бурханай номууд соогуур дурдагдһан байгша.

...Үзэг бэшэг мэдэхэгүй, үтэли харанхы нэгэ хүн байһан ха. Юрэдөөл, бурхан бии юм гэжэ дуулаһаншые наа, яагаад бурханда мургэдэг юм, ямар тарни, маани уншадаг юм гэжэ огто мэдэхэгүй хөөрхы байгаа. Зүгөөр наһан дүүрэхэ дүтэлжэ байна, гансаханшые тарни мэдэдэг боложо, хойто наһанайнгаа харгы сэбэрлэнэйб гэжэ бодоод, нютаг нутынгаа эрдэмтэй нэгэ хүндэ хандажа:

- Намда тарни маани заажа үгыт даа, - гэжэ гуйба ха. Харин тэрэн тоомоо таһаржа: «Мориной тонтоогол», - гэжэ уншажа, зальбаржа ябаарай гэбэ

ха. Үнөөхи хүмнай наһанайнгаа дүүрэтэр «мориной тонтоогол, мориной тонтоогол» гэжэ уншажа ябаа хэн хаш даа. Саг ошоходоо түргэн даа. Үгтэнэн наһаншые дүүрэжэ, үхэл ерээ нааб даа. Эгээл энэ үедэ «маани» заагша хүнииншые аялба ха. Хююуланайн хүнэһэн Эрлиг номон хаанай урда ошожо, шанга шалгалта гараба.

- Ямар буян хэбши?! - гэжэ Эрлиг хаан үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүнһөө асууба.

- Хэһэн буяншые муртэй юумэ байхагүй намдатнай, - гэжэ үнөөхин сэхээ буудаб. Хара сагаанай шэгнүүр баһал тиймээр харуулба.

- Зай, тийгэбэл, тамада унаха болош! - гэжэ Эрлиг номон хаан зарлиг буулаба. Тийгээд тэрэ хүниие тамын үүдээр оруулаха гэхэдэнь, урдань мориной тонтоогол бии болоод лэ, саашан табиха юм бэшэ. Тамын эзэд угаа ехээр гайхалдаад, хуби заяанай ном иража хараба ха. Тийхэдэнь Бурханай тарни уншанаб гэжэ бүхы наһаараа үнэн зүрхэнһөө хүзэн, «мориной тонтоогол» гэжэ уншажа ябаһан хүн гэжэ элирээд, буян ехээр хуряжа ерэхыень хөөргэнэ хүмүүн түрэлдэнь эльгээһэн гэлэй гэхэ.

Харин ушар ёһо мэдэдэг, үзэгтэй бэшэгтэй хүн аад, энэ хүнөөр элэг наада хэжэ, гажа буруу юумэ зааһан, тийгээд буян ехээр хэб гэжэ Эрлиг хаанда худалаар шалиһан нүгөөдэ хүниин тамада унаһан түүхэтэй. Энэ хадаа хэлээрээ үйлэдэһэн нүгэлэй жэшээ болоно.

Ом-свасти! Нүгэл хэнгүй, муу үйлын үри эдлэнгүй ябахамнай болтогой!

Хэрэглэгдэһэн литература:

- 1. Далай лама Данзанжамц. «Юртөнцын амгалан хутагийг олохо хүмүүний эрэл». Улаан-Баатар, 1990.
- 2. Намхай Норбу. «Кристалл и путь света». Москва, 1995.
- 3. «Знаменитые иогини». Сборник. Изд-во «Путь к себе». Москва, 1996.
- 4. «Мэргэд гарахын орон» («Источник мудрецов»). Улаан-Үдэ 1968.
- 5. Васубандху. «Абхидхар-макоша». Улан-Үдэ, 1988.
- 6. «Бэлигүүн чинаду хизагаар-а хүрэгсэн вчир-яар огтологшин-ин ачи туса үзэгүүлэгсэн судар орошнба» («Бэлигэй саада хизарта хүрэнэн ошороор отологшын аша туһа үзүүлһэн судар оршобо»; ондоогоор нэрлэбэл, «Доржо Жодбо»). Энэ номые үгэлыгын эзэн Бадма гэгшэ (поэт Цырен-Базар Бадмаевай эсэгэ) Сүүгэлэй дасанда ХХ зуунай эхиндэ һийлүүлэн барлуулан буянтай.

Табяаг онуудай эхээр «Уран-Дүшэ» эмхиин эшээлүүдэй үедэ шабинараа уран зохёол бэшэхэ иргада хургахынгаа хажуугаар залуу ябахадга бэшэхэн, юм соо ороогүй бүлэг шүлэгүүдээ «Дүхэригэйнгээ» ншагшадта гурадханаб.

Бадма ШОЙДОКОВ

Мушхархан аадарые
хазаарлуулха бэлэйбди.
Огторгой тэнгэри хүлшүүрэн
гэмьрээд,
Орон дэлхэй уухилан орьелно.
Хуухархан тоонтом аадарһаа
ундалаад,
Хүхэ ногоон хибэсээр
хушагдана.
Залинта аадарые
хүбүүднай ургалба хаш,
Заатагүй хэндришеб
гомдоһондол номгорбо.
Мүнгэн һолоног ягааран
бадаржа,
Мүльһэтэ тоонтым
бүһэлэн мэндришэлбэ.
Шүлэг хүлэгэйм талмай
хушаһандал
Сэнхир хүхөөр тоонтионмай
хубсалба,
Шара, ягаан сэгсэгүүд
һалбаржа,
Сэнхир торгоор газармай
дэлгэбэ.

ИНАГ ДУРАН

Сарьдаг майлын сэбэр агаарта
Сагаан дали шармайн үндэнэ,
Урин дүүхэйн зулгы зугаада
Улаан зүрхэм хүшин нэгшэнэ.
Дабталга: Инаг дуран -
эдир залуугай
Мүнхэ зула, сэбэр аришаан
лэ.
Орьёл байсын һонор һэрюунгэ
Алим жэмс умбан наадана,
Урин хөөхэйн цадан дулаанда
Алаг зүрхэм лугшан уярна.
Дабталга: Инаг дуран -
эдир залуугай
Мүнхэ зула сэбэр аришаан
лэ.
Хангай уулын шэнгэн агаарта
Хүхын домбо хүгжэн надхана,
Сэсэн хөөхэйн сэбэр арюунда
Сэжжэ зүрхэм сэлмэн жаргана.
Дабталга: Инаг дуран -
эдир залуугай
Мүнхэ зула сэбэр аришаан
лэ.

ШҮЛЭГ - ХҮЛЭГНИ

Мүльһэтэ тоонтынгоо
аршаанай агаһаа
Морин эрдэниез ургалан
унаад,
Шэлдэг жэгүүр хуягтай
болоод,
Шүлэг хүлэгөө ургалха
мордолойб.
Уран Дүшэ уулынгаа
орьёлһоо
Огторгойн һолцртол
залаатан дэгдээд,
Оёоргүй замбуулин
соогуур гороолон,
Шүлэг хүлэгөө хазаарлажа
оролойб.
Эмниг хүлэгөө эмээлэн унаад,
Орьёл хабшалуудые дабан
гүйлгэнэб.
Хүбшэ байса шадаһым сэгнэ,
Хүмүүн нэрэдэм соло үршөөнэ.
Шуурга һалхинтай мэээ
буяалсан,
Сансарын хүрдэ
эрьюуһые оролоноб,
Манхан замбиин гүнзэги
руу шамдан,
Морин эрдэни шүлэгни
булгина.
Аглаг тоонито Мүльһэтэһөөн
мордожо,
Аласай холо руу шамдан
арилаад,
Алаг зүрхэм гунигта
баригдаад,
Анханийнгаа тоонито руу
бусахаар тэхэрибэ.

ГУРГАЛДАЙ

Уянгата хоолойгоор үдэшэ,
үглөөе магтаһан
Алтан гургалдайдал шубуухай
хаанаш үгы ха.
Багашуул, ехэшүүлэй
үглөөгүүр эртэ бодохые,
Боро хараанаар үдэшэлэн
амархыень хангюурдана ха.
Зунай үдэрнүүдэй удаа дараа
һэлгэдэһые
Зулгы дуугаар зугаалан
угтана, үдэшэнэ ха.
Залаа үдөөрөө жаргал тухай
һэбин,
Замби түбигэ соло магтаал
үргэнэ ха.
Хүбүүд, басагад уянгата
гургалдайтай урилдан,
Хоолойн хүбшэргэй тоһодон
хамта дуулаһсана.
Хүхы шубуудтай хонгёо
уранаар гурган,
Хүбшэ, хээрээр зугаа дуугаа
сэдэлүүлэнэ.
Мүльһэтэ голойм мүнхэ
булагһаа ундалан,
Малша бэрээд басагадта соло
дуудана ха.
Энхэ тайбанише, элүүр
мэндые хүсэжэ,
Алтан дэлхэйн хэшэг буян
орөөнэ ха.

САНАГЫН ҺУРГУУЛИ

Эрдэмэй гуламта Санагын
һургуули
Үндэр наһаяа эдлэбэ баяртай,
Олоной жасада
нэмэришнь нэмээжэ,
Алдар нэрээ үргэбэ омогтой.
Дабталга: Санагын һургуули,
Санагын һургуули
Элинсэг түрүүһээ
намтараа бэшэнхэйл,
Санагын һургуули, Санагын
һургуули
Эдирхэг хүүгэдээ эрдэмдэ
һурганхайл.
Намарай тарганда хэшэгэнь
зузааржа,
Наггин наһаяа угтаба
хабатай.
Сэхирэй хурданга сэржэмээр
арюулжа,
Аялга хүгжэмөө дэлгэбэ
бахатай.
Дабталга:
Үбэлэй хүйтэндэ басагад,
хүбүүдтэ
Эрдэм хүлэгөө залана
зоримгой,
Шударгы багада,
прагуу бэрээдтэ
Судар номхоноо дэлгэнэ
тэсэмгэй.
Дабталга.

ЗАЛИНТА ААДАР

Залинта аадар забгүй
шабжаганан,
Замби түбише доһолгон
лүжэгэнэнэ.
Жолооһоо мулархан энэ
хүлэгые
Ургалан номгоруулха
аргагүйдөө голхорноб.
Мүльһэтэ голой хүбүүдэй
нэгэндэ
Мүнхын аршаан булагһаа
уулгаад,
Мундуу тамир тэнхээтэй
болгоод,

Отзыв о роли шаманки - Эреэхан абжаа

В исторической драме «Бадан Туракин» Б.-М. Пурбуева

Велика роль делегации хоринских племен во благо нашего будущего. Роль шаманки, болеющей за свой народ написан живо и достоверно, так же верны и шаманские призывания. Фильм шаманки полны эки и веры в светлое будущее своего народа. Автор очень убедительно создал яркий образ шаманки.

С уважением СТЕПАНОВА Н.
Дуурисха улаган, член комитета ЮНЕСКО, член-корреспондент Балтийской академии, Президент Ассоциации шаманов Бурятии и Азии, Президент института сохранения бурятского шаманизма Италии, советник Президента Республики Бурятия

19.03.2002

Ретроспективная драма Б.-М. Пурбуева

Ныне мы живем осмыслением того подвига, который совершила делегация одиннадцати хоринских родов во имя свободного владения своим богатством, искомым своими землями, во имя мира и спокойствия на всей бурятской земле. Поездка делегации хоринских родов, обремененной всенародным доверием, в начале осени 1702 года к царю Всея Руси Петру Великому является не только проявлением мужества и отваги, прозорливости и гибкости хори-бурят. Указ Петра Первого, по которому бурятский народ получил право свободно кочевать от берегов Байкала по любым местам до монгольской границы; указ, по которому были строго запрещены насильственные действия со стороны русских воевод, служилых людей и их приближенных по отношению к бурятскому народу есть прежде всего важнейший исторический документ, отражающий начало проявления национальной дипломатии, национальной стратегии и национальной идеи, в которых видится мудрость и величие всего бурятского народа по собиранию бурятских племен в единый этнос, по организации и укреплению тесных культурных и хозяйственных связей между бурятским и русским народами, по сохранению и обогащению богатейшего опыта великой кочевой цивилизации.

Вот почему дипломатическая миссия представителей хоринских родов имеет непреходящее не только общепервостое, но и общероссийское значение и является предметом и объектом художественного воспроизведения во многих жанрах устного и письменного словесного искусства. Мы живо помним историческую драму Б. Барадина «Ехэ удаган Абжаа» (Великая сестрица шаманка), исторический роман Б. Сажина и Б. Дандарона «Заяанай зам» (Путь праведный), стихотворение Н. Дамдинова, народные песни, собранные С.П. Балдаевым, либретто оперы «Побратимы», В. Гончара и других. О поездке делегатов-хоринцев Его Величеству Петру Первому написаны книги «Хождение хори-бурят к белому царю» Ш. Чимитдоржиевым, «300 лет Указу Петра Первого» Ц. Жимбиевым, «Поездка делегации хори-бурят к Петру Первому в 1702-1703 гг.» Ц. Жимбиевым и Ш. Чимитдоржиевым.

Этой важной теме, замечательному историческому событию, имевшему место в жизни бурятского народа 300 лет тому назад, обратился и известный бурятский драматург, автор многих прекрасных комедий, драм и мелодрам Бато-Мулко Пурбуев.

Его историческая драма «Бадан Туракин», посвященная 300-летию похода хори-бурят к Петру Первому, состоит из восьми картин, в которых принимают участие двадцать пять действующих лиц. Наряду с ними в действие включены буряты, русские, казаки, разбойники и другие люди. Действие происходит в Бурятии, в Москве, в Сибири (в Тайшете) в 1702-1703 годах.

Прежде чем реализовать свой замысел Б.-М. Пурбуев изучил историческую литературу, внимательно ознакомился с такими художественными произведениями, как романы «Петр Первый» А. Толстого, «Путь праведный» Б. Дандарона и Б. Санжина, историческая драма «Великая сестрица шаманка», Б. Барадина. Научными консультантами выступили доктор исторических наук, профессор Ш.Б. Чимитдоржиев, народный писатель Бурятии Ц.-Ж.А. Жимбиев, Верховная шаманка Бурятии Н.А. Степанова.

Все это позволило опытному драматургу создать произведение, в котором реалистически достоверно воспроизведены события тех далеких лет, правдиво воссозданы образы таких исторических личностей, как Петр Первый, Федор Алексеевич Головин, Александр Данилович Меньшиков, Ехэ удаган Абжаа, Очихай Сардаев, Тасха Бодороев, Бадан Туракин и другие.

В отличие от предыдущих произведений, посвященных походу хори-бурят Петру Первому, и особенно по сравнению с исторической драмой Б. Барадина «Великая сестрица шаманка», пьеса Б.-М. Пурбуева «Бадан Туракин» обладает рядом преимуществ.

Если Б. Барадин свое произведение назвал «Ехэ удаган абжаа» (Великая сестрица шаманка), то драма Б.-М. Пурбуева называется «Бадан Туракин» и тем самым подчеркивается, что предводителем

хори-бурят в их походе в первопрестольный город был именно главный зайсан Галзутского рода Бадан Туракин. Безусловно, роль и значение двадцати двухлетней шаманки Эреэхан неопределимо. Но выдвижение Бадана Туракина на первый план не только не умаляет ее заслуг перед народом, но и тому же Б. Барадин в своей драме, отступая от исторической правды, от народного восприятия зафиксированного в легендах и преданиях, искажает и принижает образ Бадана Туракина, показав его малодушным, коварным, подлым человеком, так как в пьесе Б.-М. Пурбуева он предстает смелым и решительным человеком, способным совершить подвиг во имя своего народа, во имя его свободы. Не случайно в драме, в числе действующих лиц М. Пурбуев дает двух исторических лиц, предводителей - Петра Первого, предводителя Российской Империи, и Бадана Туракина, предводителя Галзутского рода. В этом есть смысл, есть логика, по которой предводителем должны быть сильные во всех отношениях люди.

Другим важным моментом исторической драмы Б.-М. Пурбуева является то, что хори-буряты в целом перед Петром Первым не только одиннадцать хоринских родов, а за весь бурятский народ, проживавший в то время вокруг Байкала. Эта главная обобщающая мысль пьесы отчетливо выражена устами 1-го Сайд-Ноена в заключительной сцене драмы и в Указе Петра Первого, разрешающего всем брацким-ясакам людям свободно кочевать со своим скотом с Байкала по правой стороне Селенги реки, по Туру по Уде, по Курбе, по Чикюю, по Хилку, далее Ингоде, да по Онону реке, вплоть до китайской монгольской границы.

В связи с этим следует подчеркнуть, что главная задача автора заключалась в том, что художественно обосновать поход хори-бурят в Москву, прежде всего как деловую поездку, дело всей народной и государственной важности. Поэтому в драме мы не видим лютый расовый ненависти, мордобоя, резни, показухи кровопролития, «любовных сюсюкананий» и т.д. Вопрос о свободе народа, достижение мира и спокойствия в родных краях, избавление от Бергеров и Овчинниковых и, безжалостно грабивших простых людей - вот основной мотив проблемы, поднятых и верно решенных в драме.

В не меньшей мере автора пьесы волновали вопросы о том, как Москва и москвиты, простые люди и сам царь - Петр Великий примут аборигенов инородцев. К чести автора, следует сказать, что справился со своей задачей, сумел верно изобразить, как простые москвиты и в особенности Хозя постоялого двора по-человечески, по-доброму отнеслись к инородцам, приняли участие в трудном деле. Похвально и то, что автор драмы верно воссоздал образ Петра Первого, в котором уживались простота и доброты с резкостью, строгостью, граничащими с необузданностью. Обращение к Бадану Туракину, к Эреэхан удаган и особенно его здоровый интерес к жизни народа, делам государства воспроизведены автором реалистически достоверно и правдиво.

В исторической драме Б.-М. Пурбуева есть одно «новшество». Это разговор, диалог на русском языке. Воевода в Забайкалье, полковник Николай Бергер, его помощник, сборщик ясака Николай Овчинников, Петр Первый, Головин Федор Алексеевич, Билибин Михайло Иванович, фельдшер и другие представители русского народа говорят на русском языке. Это совершенно оправданно, так как есть требование, есть закон, по которому типические герои должны действовать в типических обстоятельствах. Будет неправдой, если Петр Первый, государь-император, светлейший князь Меньшиков, генерал-фельдмаршал Головин и другие начнут говорить по-бурятски.

В целом историческая драма известного бурятского драматурга, перу которого принадлежат около 20-ти оригинальных талантливых произведений, знаменует собой новое звучание старой исторической темы, обогащение общепервостоего драматургического фонда.

С. БАЛДАЕВ
член Союза писателей России

РОССИН БОЛОН ФРАНЦИН ЭРДЭМТЭДЭЙ КОНФЕРЕНЦИ УЛААН-ҮДЭДЭ

Сентябрийн 30-най, мүн октябрийн 1-нэй үдэрнүүдтэ нийслэл Улаан-Үдэ хотын республиканска хүүгэдэй болон ихэнхэй конференци-зал соо «Гэр бүлэ соо хүсэрхэл, дошхон зэрлиг ябадал гаргаха ушарнууд» гэнэн нэрэ-тэй Россия болон Франциин эрдэмтэдэй конференци үнгэрбэ.

Россия Элүүрье хамгаалгын министрствын, Москва хотын В.П.Сербскийн нэрэмжэтэ Социально-сүүдэй психиатриин эрдэмтэй түбэй, Буряад Республикын Элүүрье хамгаалгын министрствын, Улаан-Үдэ хотын республиканска психоневрологическа диспансерэй дэмжэлгээр энэ хэмжээ ябуулга эмхидхэгдэ.

Франциин элшэн сайд Жан де, Бретильон иимэ үгэнүүдээр эрдэмтэй конференци нээбэ:

- Дошхон зэрлиг ябадал, хүсэрхэл гээшэ мүнөө үе сагай эгээл «үбшэнтэй» асуудал. Иимэ үйлэнүүдхэ эхэнхидэ үхибүүд, эхэнэрнүүд хохидонон байдаг.

Франциин Ж.Видон, Э.Экироль гэгшэдэй нэрэмжэтэ госпиталиин президент Э.Бенаму, психоаналитик, клиникийн эмшэн, уласхоорондын психоаналитическэ түбэй гэшүүн А.Фрежавиль эрдэмтэдэй элдхэлнүүд сугларһан психотерапевтнүүдэй, психоаналити-гуудай анхрал татаба.

Эрдэмтэй конференцидэ социальна психологийн экспертизэ эмхидхэлгын асуудалнууд зүбшэгдөө, гадна эрдэмтэдэй элдхэлнүүд социальна, психологическа гүнзгий шэнжэлэлгэнүүдтэй байгаа.

Мүнөө үе сагай психиатриин мэргэжэлтэ ажалай үрэ дүнгүүд согсологдоо.

Улаан-Үдын республиканска психоневрологическа диспансерэй ахамад эмшэн И.Б.Очировагай хэлээр, Буряад Республикада психикийн үбшөөр үбшэлһэн зоной тоо 100 000 хүн сооһоо 2264, Россия Федерацида - 100000 хүнтэй 2339 хүн. Энэ тоогой Россия дунда зэргын тоо баримтада дүтлэлһиний эхэ харамтай. Ухаан бодолоороо гээгдэнги үхибүүдэй тоо Буряад Республикада 47,9 процент болоно. Мүнөө сагта психоз мэтын байдал дэлгэрэ. Россия Федерацида иимэ үбшэнтэй хамтын тоо 2-дохи нуури эзэлэ. Мүн иимэ аргаламжа үзүүлхэ психотерапевт мэргэжэлтэд тон үсөөн, тезд зарим эм домшы дугалдана. Амжалтатай зохидоор ажал хүдэлмэриэс ябуулахда

мүнгэн номологдохо ёһотой. Тиймэнье хаань, нийслэл хотодомнай психотерапевтическэ түб нээгдэхээр хараалдана, гэжэ И.Б.Очирова элдхэлһиний түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Нэрэнье, Буряад Республикын психиатриин албанай мүнөө үе сагай байдал иимээр харагдажа, республика дотор психикийн үбшэнэй үргэн дэлгэртэйгээр халбарһаниинь эм.

Зарим гэр бүлэнүүд соо үхибүүдые хүсөөр элдэдэг муу муухай үзэгдэл тухай В.П.Сербскийн нэрэмжэтэ социальна сүүдэй психиатриин экспертизын хүтэлбэрилэгшэ А.А.Ткаченко хөөржэ үгэбэ.

Индестнэ, мүн гуримтай зохидоор, эртэй зөтэйгээр

ажалуудаг бүлэнүүдые эрдэмтэй сүүлэн хөөрэбэ.

Е.В. Макушкинай сугларһан шадта мэдүүлһэнэй ёһоо үхибүүдэй гэмтэ ябадал үдэлгэртэ.

А.А.Дымчикова «Гэр бүлэ соохи хүсэрхэл» тухай тоо хойгоор хөөрһэн байна.

Иимэ асуудалнуудаар хэрэглэһэнэй удаа конференци түрүүшын үдэр үнгэрбэ.

Хөөрдохи үдэрын эхэ үе сагай психиатриин клиникийн социальна асуудалаар симпозиумна лекцинууд, фармацевтическэ фирмэнүүдэй психофармакологическа домой реклама ябуулагдаба.

«Түхэрээн шэрээгээр» конференциин ажал түгэсэбэ.

ХОЛЫН ХАРААТАЙГААР

108-дахин хүүгэдэй сэрэлигтэ үнгэрһэн зунай амаралтын үедэ «Гармония» гэнэн түб 102-дохи микрорайондо нээгдэнхэй. Энэ проект Улаан-Үдэ хотын захиргаанай залуушуулай таһагай туһаламжаар бүтээгдэнэ. «Улаан-Үдэ хотын залуушуул XXI зуун жалад» гэнэн программа 2002

онһоо 2005 он хүрэгэр ябуулагдаха.

«Гармония» гэнэн түбтэ үхибүүдые хургуулида бэлдэдэг болохо. Эндэ хүүгэдэй бэс элүүржүүлгын элдэб янзын хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Хүндэ үбшэнһөө нэргылнэ

Үхибүүдэй хуралсалай эхилһээр бүхэроссин диспансеризаци ябуулагдана. Энэ үйлэ хэрэг апрелин 15-һаа ноябрь харын һүүл болотор республикын аймагуудаар ябуулагдаха.

Жэшэнь, Ивалгын аймагай 21 нууринда 6899 үхибүүд бии юм. Тэдэнэр 16 хургуулинуудта, 3 хүүгэдэй сэрэлигүүдтэ хурадаг.

Сентябрийн 12-то 18 һаһа хүрөөдүй 3640 үхибүүн диспансеризацида абтагданхай. Энэ һаһанай үхибүүд 52,7 процентнь болоно.

Ивалгын аймагай түбэй эмшэлгын газарай ахалагша эмшэн Г.Т.Бабуев иигэжэ хэлэнэ: - Мүнөө сагта үхибүүд элдэб янзын үбшөөр үбшэлнэ: шүдэнэй

үбшэн кариешаа эхилээд, хорт амисхалай органуудай үбшэн хүрэнэ.

Энэ эхэ үйлэ хэрэгтэнь Улаан-Үдын хүүгэдэй республиканска эмшэлгын газарай психиатриин нарколог гэнэн мэргэжэл эльгээгдэ.

ТАНАЙ БЭЭ ҺАЙН ГҮ?

Мүнөө сагта элдэб үбшэн дэлгэрнэ, хүн зон ехээр бээс гэмэлтэнэ. Олонхи зон бээс гамнаха гү, али бээс һайнаар татажа ябах тухайгаа гүйсэд һайнаар бодомжолногүй. Тиибэшье бээын элүүр энхэ хүн бүхэнэй өөрын мэдэгдэ. Ямар аргаар бээс эмшэлдэг, һоридог тухайгаа нийслэл хотын ажаһуушад хөөрэнэ.

Саяна, 23 һаһатай:
- Бээын элүүр энхэ тухай залуушуул өөһэдөө бодомжолхо ёһотой. Би сүлөө сагтаа баскетбол, волейбол, теннис наадаха дуратайб. Россия спортсменүүд сооһоо теннисистинэр Марат Сафин, Анна Курникова гэгшэдээр эхэ һонирхдогби. Үбшэлхэ ханяаха болоо һаа, ая ганга бусалгажа уугшаб. Гурбан хоногой турша соо һайн болодогби.

Наташа, 13 һаһатай, 63-дахин хургуулиин хурагша:
- Бээын һайн байхын тула һайнаар эдээлхэ хэрэгтэй, овош, фруктнуудые үдэр бүри эдижэ ябахар. Спортын талаар манай хургуулида элдэб секцинууд ябуулагдадаг юм. Нэрлэбэл, эгээл һонин, эхэ зохид секци таэквондо болоно.

Би өөрөө тамарха дуратайб. Суббото бүхэндэ 32-дохи хургуулиин бассейн ошожо тамардагби. Мишин эгээлдуратай футболлист Дэвид Бэксем. Тэрэ Англин футболлой сугдуулагдамал командын гэшүүн. Би «Спорт-Тамир» гэнэн газетэ хааяа уншадагби. Мишин хүгшэн абамши тэрэ газетэ бэшүүлжэ абадаг.

Жэлэй хоёр-гурба дахин ханяаданай үбшэндэ дайрагдагби. Халуурха болоо һаа, эм уудагби.

Туяна, буряад хэлэнэй ба литературын багша:
- Мишин эгээл дуратай спортсмен, хоккеист - Павел Буре. һаяар тренажерно зал

ябажа эхилхэ зорилготойб. Волейбол, баскетболдо эхэ дуратайб. Үбшэлөө һаа, эмшэлгын газарнуудга ошохо хэрэгтэй гэжэ һананаб.

Гарма, Оля, Саяна, Таня, Зүүн Сибирин гүрэнэй соёлой академиин 4-дэхи курсын оюутад:
Гарма:
- Би бээс һайнаар абажа ябадагби.
Оля:
- Мүнөө залуушуул архи, тамхинда эхэ абтанхай. Бээын элүүрье сахихадаа, нэн түрүүн

иимэ буруу ябадалһаа һанан хэрэгтэй.

Саяна:
- Би элдэб спортын наадануудые хараха дуратай Олимпиин наадануудые сэнэ экранаар дамжуулхадань, һонирхожо хараа һэмби. Футбол хараха дуратайб. Хүн бүхэн бээын элүүр өөрын мэдэгдэ һананаб.

Таня:
- Бидэ, Зүүн Сибирин соёлой академиин оюутад, залуушуул бээс һайнаар абажа ябах хүсэһэбди.

Эдэ фото-зурагууд А.А.Цырма багша; Туяна, Оля, Саяна, Таня, Зүүн Сибирин гүрэнэй соёлой академиин 2-дохи курсын оюутад.

Тус хуудана Янжсма ЖАПОВА бэлдэбэ.

ХҮН БҮХЭНЭЙ НАНАА ЗОБООНО

1322 (79,2%). Залуушуул ехэ олон, гушан наһа хүрөөгүй хүнүүдэй тоо - 1340 хүрэнхэй. Үбдэлэндэ нэрбэгдээн 154 үхибүүд үшоошье 17 наһа хүрөөдүй.

Тиймээхэ хүн үбдөөб гэжэ мэдэнгүй байгаад, үбшоо ондоо хүндэ халдажа болоно. Ямар аргаар энэ үбшэн халдадаг гэшэб? Эгээл ехээр ВИЧ-инфекци халдаха гол арга - худаһа руугаа наркотик оруулаага.

ВИЧ-инфекци халдаһан зоной наһанай хэмжээ ехэ бага - 10-15 жэл. Эмшэлгэ ехэ үнэтэй. Росси гүрэндэ нэгэ жэл соо нэгэ хүниие эмшэлэхэдэ, 10-15 мянган доллар хэрэгтэй.

үнгэрөө. Хэндэшье энэ үбшэн хүрээжэ магад. Харин бэе бээдэ үнэн сэхэ ябабал, наркотик хэрэглэнгүй, һайн танихагүй хүнтэй нүхэсэнгүй, һалихан ябадал гаргангүйгоор байбал, ВИЧ-инфекци халдахагүй.

Зинаида МИХАЙЛОВА, СПИД нэргылгын республиканска түбэй таһагыг хүтэлбэрилэгшэ.

ЭКСПРЕСС - ИНФОРМАЦИЯ НА 1 октября 2002 года ПО ГОДАМ РЕГИСТРАЦИИ.

1990 - 2, 1996 - 1, 1999 - 17 (в т. ч. прибывших - 1), 2000 - 694 (14), 2001 - 662 (11), 2002 - 297 (12).

ПУТИ ЗАРЯЖЕНИЯ.

Table with 3 columns: Method, Count, Percentage. Rows include: При употреблении наркотиков (1388, 82.7%), Половой путь (219, 13.1%), Вертикальный (10, 0.6%), Путь передачи не установлен (61, 3.6%).

Дети, рожденные от ВИЧ инфицированных матерей - 55.

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ВОЗРАСТУ НА МОМЕНТ ВЫЯВЛЕНИЯ.

Table with 9 columns: Age group, Count, Percentage. Rows include: 14 лет (23, 4%), 15-17 лет (133, 7.9%), 18-19 лет (206, 12.3%), 20-29 лет (881, 52.5%), 30-39 лет (259, 15.4%), 40-49 лет (75, 4.5%), Старше 50 лет (12, 0.7%), Анонимно (89, 5.3%).

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ПОЛУ.

Table with 2 columns: Gender, Count, Percentage. Rows include: Мужчины (1327, 79.1%), Женщины (351, 20.9%).

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ПО МЕСТУ ПРОЖИВАНИЯ НА МОМЕНТ ВЫЯВЛЕНИЯ.

Table with 3 columns: Region, Absolute figure, per 100 thousand population. Lists regions like Баруунзунский, Баунтовский, Бичурский, etc.

КАК ПОМОЧЬ БОЛЬНЫМ ЛЮДЯМ?

К сожалению, пока не найдено лекарство, которое могло бы излечить людей, у которых обнаружен ВИЧ или СПИД. В основном помощь таким людям заключается в своевременной информации о ходе болезни и психологической поддержке.

Вирус НЕ передается через

ЧТО МЫ ЗНАЕМ О СПИДЕ

Действительно, многие до сих пор не знают, что такое СПИД и ВИЧ, и путают эти понятия.

Слово СПИД образовалось из начальных букв названия заболевания - «синдром приобретенного иммунодефицита».

Слово «иммунодефицит» - сложное. Первая его часть означает, что речь идет об иммунной системе человека.

У заболевшего СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

У заразившегося СПИДом поражается вся иммунная система, в результате чего организм перестает сопротивляться инфекции и опухолевым процессам.

«Аламжа Мэргэн Аржун Гоохон хоёр - 2002» - конкурсно

«ҮБЭР ТЭНИГЭЛЭН ИНЗАГАТАМ ҮБЭСӨӨР ГАНДАА БЭШЭЛ ДАА...»

Хүрхэтэ алтан дэлхэй дээрэ хүйтэн халхин бордоһолно гү, хүхы шубуун донгодоно гү, хамаагүй, намарай найхан сагта найр түрө найражал байхал даа! 1967 он. Буряадай багшанарай институт дүүргэһэн Еши-Ханда Рандалова тэрэл жэлын Инзагатада бэри боложо буугтаа, нютагай дунда нургуулида биологи заажа, түрүүшынгээ хэшээл үгэһэн байна.

Мүрнүүдэ зосоом бүрхэдэ хэбэртэй:
Хуурай халхин
Хуудам талын уудамда
Хурдан хулын
дэлхээр
Наадажа жаргана гү?
Шэдэг эрын
Шэбшэжэл табһан
зэбнэ
Сагаатайн хушуунда
Сагаалсаяа олон, гудана гү...
Магтан дуулаһан минин
герой - шихингээтэ

Залуу гэр бүлын хуудал байдал ябан ошон тохоржо, нэгэниинь эрдэм нуралсал руу шунган ороо, нүгөөдөн хүжүүн хүхэ түмэрэй худаһанда «ами оруулдаг» аргашан болоо. Илангаяа хабарай тарилга гү, али таряа хадалгын түлэг халуун хаһада машина-тошило «дохолтожо», заримдаа хаатадаг-хамшадаг хэн бээ. Тиигээд мэргэжэлтэдэй дүйтэй гарай шэдиень мэдэрхэдээ, «хэдэрэлдэһэн морид» хэмдээ орожо, талын зүрхэнэй доһолотор хүнхинэлдэдэг хэн. Коммунист В.Ч.Дамчиев ахамад механикаар гү, үгышые хаа, нэгэ үе нютаг дээрээ өһөдэйн хүтэлбэрийн захиргаалай даргаар хунгагад байха үедөө, эмшэлэлгын ба соёлой гуламтануудай хэрэг байдалаар хонирходог, тиихэдээ ажалшадай гуйлта хүсэлые бүтээмжтэйгээр шиндэхэ гэжэ шэбшэдэг, оролдодог хэн. Теэд олоной урма зориг үргэжэ, бүхы хүсэл найдалаа, бэлиг шадабарияа зоний байдал найжаруулгада зориулахаа, ехэ жаргал байха юм аа!?

В.Ч. Дамчиев хамтын баялигай һабада дуһалшые хаань, нангин хубитаяа нэмээлсэһэн байха!
- Би тиихэдэ дээдэ нургуули дүүргээд, огсом залуу ябааб, онол дүршэл бага. Юмэн бүхэн юртэмсын байдал өөрын хуули номлолотой. Заримдаа ханаһан хүсэлш соморхон бүтөөд орхихогүй даа. Имагтал шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшын хажууда хүдэлжэ, өөртөө тухатай зүйлүүдые олобшолжо, үдэрэй заяагаар хадуудог хэмби. - гэжэ нүхэр Дамчиев нэгэтэ намда хөөрөө агша хэн. Бүри тиихэдэ минин шэнэ танил хүн зоноор үгээс ойлголсожо ядахагүй, эрдэм мэдээс хайтай, эльгэ дулаан сэдхэлтэй - нимэл хүн ха гэжэ тухайлагдаа хэн.
Зай, багша тухай хэдэн үгэ. Нургуулида 33 жэл хүдэлхэн Еши-Ханда Чимитовна хүмүүжүүлгэ, хүн шанар, солгөн саг тушаа өөрын онсо үзэл, хараа бодолтой байба. «Сагай хүндэн гэшээ эдэрбээр тохёолдожо буудаг юм байна. Хуули хубинь заяагаар түрхын ямар шата, түгдэрхэй дээрэ ажалуугдана гэшээ?» - гэлэншүүгээр нураад, коммунист ябаһан бэшэшые хаа, өөрөө тайлбар үгэ. «Жаран жэлэй жаргал тухай намын номнол нургаал түригдэжэ, янза бүрийн парти, нэгэдэлүүд яһа хаялсаһан мэтэ зүришээдэдэг хэбэртэй агша. Хүмүүжүүлгын асуудалаар ямар һанамжа бииб? Нургуули хударта хамаг юумые үзэл сурталһаа таһалжа огто болохогүй. Юрэдөө, ямаршые үе сагай һайн найхан шэнжэ шанар үдэжэ ургажа ябаһан оюутан үетэй үндэр мэдэрэлдэ нэбэрхэн, шэнгэлэн байха ёһотой. - Иигэжэ хэлээд, уян сагаан сэдхэлтэй, сариуун шэгтэй эхнэр үһээ халта өөдөн заһан татаад, сэлэртэй байһан сонходо дүтэлбэ. Юртэмсэ түби дээрэ ан амитад болоод, ажамидаларай анхан яжа бүриүдэһые шобингартаа тайлбарилдаг мэтэ энэ удаа байгаалин гүн шюсанууд тухай үншэй байша бодоһоо гүн гүн, шэбшэжэ магад.
Үбэр тэнигэлэн Инзагатам
Үбэсөөр гандаа бэшэл даа, - гээд, түрэлхин найхан хоолойтой Владимир Чойжонимаевичай ушгалан татахыень дуураа хэн гү? Еши-Ханда Чимитовна шүлэг тохёол, шог ёгто үгүүлэл шагнажа һууниһан эльгэ хатар мүнөөшье уран гөсөр уншадаг, хөөрөжэ шададаг...
...Хүбшэргэйһөө мултаран оноһон годлинууд тухай зурагархан

годлинуудай шэди шюсые таагшадай нэгэн. Володин эсэгэн - Дамчиев Чойжонима гэшээ эбэр номын хүбшэргэй татадаг хүн хэн гэжэ нютагаархидын хэлсэдэг. Эсэгын хүбүүн эрын гурбан наадан дээрэ (хэдэн удаа аймагай чемпион болоһон) мэргэн солоёо мэдүүлжэл байдаг... Угаар заяагдаһан бэлигэйн уярма найхан шэди хожомоо үри үхибүүдтэнь дамжангүй яаха нэм даа!
Дамчиевтэн шютаг нуга дээрэ үнэр баян, тойрог найхан ажалууна. Еши-Ханда Чимитовна сүлөөтэй сагтаа «Ярууна», «Буряад үнэн» сонинуудта статьянуудые, тоонто шютагаа, үетэн нүхэдөө магтаһан үрээл, дуунуудые бэшэдэг, мүн багахан уянга найруулаад туршадаг.
Аржун найхан бүлэ - ажал байдалай түшэг тулгуур гэдэг зүб даа. Владимир Чойжонимаевич хадаа Яруунын Эгэтэ нютагта тоонтогой, Буряад Республикын габыята багша, Россия эрдэм нуралсалай отличник Еши-Ханда Чимитовнатага гурбан аалан үринэрөө өөдөн үргэжэ, ажалайн орёо нарин жолооо зүбөөр олгууланхай. Ехэ басаган Туяна үнш хада эмшэнэй дээдэ нургуули дүүргээд, Улаан-Үдэдэ мэргэжэлээрэ хүдэлхэн заңдаа.
Зоригто Владимирович Дамчиев Бургалтайда колхозой түрүүлэгшэ байха үедөө, сээрхэн, зохидхон, ажалша бүхэригхэн, ямаршые юмэндэ түбхэн Туяна нүхэртээ «Лучшие люди Бурятии» гэлэн конкурсно хабаадажа, «Гран-при» шагналада хүртөөд, эрхимүүдэй зэргээд тодоршынь һануулаха хүсэлтэйб. Одохон Нима хүбүүниш (инженер-механик) мүнөө үедэ гэр бүлөөрөө аймаган зургаанда ажаллана.
Сэнхир хүхэ «Волгыноо» жолоодо һуубал, саагуур паагуур шуудам ябадалтай Владимир Чойжонимаевичай һанаһанын намтарта үшөө юу нэмэлтэйб? Буряад Республикын габыята инженер гэлэн нэрэ солодо, үүсхэлтэй новаторта барюулагдаһан үнэмшэлгэ болоод, энгэртэнь ханхинаһан мүнгэн хажатай медальнууд хаанашые хүдэлхэдөө, урагшаа һанаатай, сэхэ сээр ябаһыень гэршэлнэл даа.
Эсэгтэнь минин нэмэхэ зүйл гэхэдэ, багша инженер хоёр Аламжа Мэргэн, Аржун Гоохоной родине сохом наадажа шадаха ха гэжэ һанаһандаа энэ очерк найруулбаб.
Чимит-Цырен САНЖИЕВ, журналист.

«Наран Гоохон-2002» гэлэн конкурсно

ЗҮРХЭ УЯРМА ЗҮЖЭГҮҮДЭЭРЭ БАЯСУУЛАГ!

Тайзан дээрэ залуухан, паранай туяа булама сээрхэн шарайтай басаган хүнгэхэнөөр алхалһаар гаража ерээб. Хүүежэ шууяжа байһан зал соохи сугларагшад гэнтэ абяагүй болоһоно.
Басаган ямаршыеб нэгэ таагдашагүй хүсэтэй байшаба гү, харин харагшадайнгаа зүрхэ сэдхэл татааг байһыень эли гөсөр тодоржо байгаа хэн.
Хоёр хэлэн дээрэ амаршалһанай угаа басаган олон тоото хотынгоо ажалуугшадта түрүүшынгээ зүжэг дурдахаба. Энэ хэн бэ гэхэдэ, «Булжамууртын орон» гэлэн зүжэгэй найруулагша Октябрина Дашинаева болоно. Энээнһээ гадуур Октябрина зүжэгэй гол герой Наран Гоохоной үйлэ бэрхээр гүйсэдхэжэ шадаа. Энэ зүжэг буряад үльгэр домог дээрэ түшээглэн.

Северобайкальск хотын «Северный Байкал» сониний редактор Ю.Комаров шигэжэ бэшэнэ: «Октябрина Дашинаева энэ үйлэ наадахадаа, Наран Гоохоной уян нугархайе, сэлмэг сагаан сэдхэл ба ухаае харуулажа шадаа. Жэшэнь, би энэ зүжэг нэгэ амш дээрэ харааб. Хара сагаан хоёрой тэмсэл сагаан сэдхэлээр хайлуулагдаха гэлэн найдал хүн бүхэнэй досоо энэ зүжэг түрүүлээ.
Хэлэхэ хэрэгтэй, харагшадай гуйлтаар «Булжамууртын орон» зүжэг аяар таба дахин тайзан дээрэхээ харуулагдаа юм.
«Сагаан нарын дангина» гэжэ конкурсно хотымнай «Баяр» түб эмхидхэдэг гэшээ. Октябрина 10-даху класста нуржа байхадаа, энгэ хабаадалсаа хэн. Тэрэ жэлдэ шимэ туршалганууд байгаа: уг изагуураа 5-7 үе болоһор мэдэхэ, буряад дуу хатар гүйсэдхэлгэ, эсэгтэй зүйл саг соонь бэлдэхэ ба асуудалнуудта харюусалга г.м. Жэл бүхэн туршалгануудын һэлгэгдэдэг юм аабза.
Тиихэдэ Октябрина басаганай гүйсэдхэлэн энэдхэг хатар харагшадта ехэ найшаагаа бэлэй. Басаган харанхы сооһоо хоёр гартаа гал баряад ехэ уян нугархайгаар хатарһан байна.
Уг изагуураараа, элдэб асуудалда харюусалгаар ехэ очконуудые абажа, түрүү һууринуудай нгыие эзлээ хэн.
Октябрина хүхюун, шог зугаатай басаган. Абяагүйхэн болоод, уруу дуруу һуубалтай, элдэб энэдгэтэй ушарнуудые хөөрөөд, досоохи үүлэетнай таргаажархиха. Шадаха зэргээрээ хүндэ тухалха гэжэ оролдодог.
Мүнөө Октябрина Дашинаева «найруулагша» ба «багша» мэргэжэлтэй Северобайкальск хотын «Баяр» түбтэ амжалтатайгаар хүдэлнэ. «Актёрское мастерство» ба «Духовная культура» гэлэн хэшээлүүдые ябуулдаг. 4-

гэху классай литература багша Т.И.Манькова шигэжэ хэлээ хэн: «Үхибүүдэй амануу хайн болоо, үгэнүүдээ саб бэ хэлэжэ нурана. Эмхи журам болохын хажуугаар үхибүү олон юумэ мэдэжэ абана.
Зунай амаралтын Октябрина Дашинаева бүүдэй талмайе хүтэлбэри байна.
Бүлэг-бүлэг үхибүү нургаа, Франциһаа, Итальяна, Германиһаа ер аяншалгагшадай урга Буряадаа, Северобайкальск хотоёо түлөөлжэ гэдэ Оролдосотойгоор ажалуунай түлөө хотын нурал захиргаан ажалайн дэбт үндэр сэгнэлтэ бэшээ хэн. Сэгнэлтээр ажалайнгаа һэлгэхилжэ байхада ехэ хайн ааб даа.
Октябрина сүлөө саг хатарха, дуулаха дуртай багшанарай һайндэртэ хужарлуулма хатар харуу алыа ташалганда хүртээб.
Мүнөө Октябрина сааша ажалдаа һаналаа табина. Бүри найруулагша боложо, «Дани» конкурсноо шэнээр эмхидхэ эхилэнхэй. Юрэдөө, түсээ ехэ.
Октябрина Сэлэнгын маһаа уг гарбалтай. Үнэр Ойгобой Бимбын бүлэг табудаху одхон басаган боложо, 1977 ондо турэлэн уншаха, хатарха дуртай байжа, нургуулиингаа ажаябуулагдаа хабаадалсаантэй хэн. Тиигээд ябрийнын БСГАКИ-га ороһын гайхалгүй юм ааб даа.
Иимэл басаган лэ режиссер ба багша мүнэжэлтэй, шюдгээр галта бэе бэлигээрэ гүрбэн тэглэ Октябрийнын ажалдай жалта бүхы һайн найхал хүсөөд, зүрхэ сэдхэл хүдэл зүжэгүүдээрээ арад баясуулжа байгыш даа байнаб.
Сэрэн-Дан НОРБОСАМБ
Северобайкальск хото.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Булжамууртын орон» гэлэн зүжэг Наран-Гоохоной рольда Октябрина Дашинаева наадаг. Гэр бүлын альбомһоо.

XVII ЖАРАНАЙ УНАН ХАРА МОРИН ЖЭЛ

НАМАРАЙ НУУЛ САГААН НОХОЙ НАРА

Буряад литэ	9	10	11	12	13	13	14
Европын литэ	14	15	16	17	18	19	20
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Һара понед	Мягмар Марс Вторник	Лагда Меркури среда	Пүрдэ Юпитер четверг	Баасан Солбон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран Воскр
Үнгэ Үдэр	хүхэгшн туулай	улаан луу	улаагшан могой	шара морин	шарагшан хонин	сагаан бишэн	сагаагшан тахья
Мэнгэ	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон
Һуудал	огторгой	уһан	уула	могон	хиц	гал	шорой

Удэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда мүргэх, бурхан, сахиуса, тэнгэри, лусууд тахиха, Аюушын хахил хүртэх, сан тахиха, субарга, бурхан бүтээх, үбш аргалжа, лун абаха, гэрэй һуури тахиха, гэр бариха, амгалан байдалай түлөө үргэл хэхэ, хубсаһа эсхэхэ, гоелой хубсаһа оёхо, замда гараха, зурхай шудалха мэтэн үйлэүүдтэ һайн. Гэхэ зуура газар малтаха, модо сабшаха, гэрһээ хэрэглэл гаргаха, гүрэм уншуулаха, хүншүү гаргаха, бэлбэһэн хүнгэй ушарха, хутага бүлөөдэхэ, эритэ ээбсэг бүтээхэ мэтэн үйлэүүд хориулагдтай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэын юрэнхы тамир һайжарха.

Гарагай 5-да шэнын 12 (октябрийн 17). Шара морин, 7 улаан мэнгын, модондо һуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, Наранда, һарада, бусад юртэмснүүдтэ шүтэхэ, тэнгэри тахиха, эм найруулаха, хулгай дээрмэ дараха, дайсание номдогдохо, тушаал эзэлхэ, буян үйлэдэхэ, бурхан арамнайлаха, гэрэй һуури тахиха, шэнэ гэр бариха, даллага абаха, олзын хэрэг эрхилхэ, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, хэлсэ баталха, модо һуулаха мэтэн үйлэүүдтэ һайн. Харин модо отохо, мал үүсэхэ, хүншүү хөрбоһо гаргаха, мал эмнэхэ, шэрдэг бүрихэ, хэрүүл

шууяа гаргаха, мори худалдаха, худалдажа абаха, хутага бүлөөдэхэ, эритэ мээс дархалха мэтэн үйлэүүдтэ сээрлэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 6-да шэнын 13 (октябрийн 18). Шарагшан хонин, 6 сагаан мэнгын, хиндэ һуудалтай үдэр. Нохой һарада хонин үдэр тухадаа, тэрсүүд гэхэ гү, ахи харшалаһан, муу үдэр гэгдэдэг. Иймэ үдэр ямар нэгэн һайн үйлэ үйлэдэхэ болохогүй, муу хойшололгой байха. Илангаяа бэри буулгаха, дасан (дуган), гэр бариха, замда гараха, үрһэ тариха, нэрэ алдар олохо, мал

адууһа суглуулаха, хэһэг далаһа абаха мэтэн үйлэүүдтэ онсо хорюулагтай гэжэ үндэр өхө зурхайшад һануулан байдаг.

Иймэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, тэбшээлдээр.

Гарагай 7-до шэнын 13 (октябрийн 19). Энэ һарада 13-най үдэрнүүд дабхасалдаба.

Сагаан бишэн, 5 шара мэнгын, галда һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхан, сахиуса тахиха, бисалгал хэхэ, эм найруулаха, хяһа гаргаха, түмэр хайлуулаха, дасан (дуган) шэнэхэ, дасан (дуган), субарга, сэрэг бурхан арамнайлаха, номлол хэхэ, тараг бэрхихэ, айраг халааха, буян хэхэ, гэр бариха, замда гараха мэтэн үйлэүүдтэ һайн. Гэбшэе үхэр худалдаха, худаг малтаха, хубсаһа эсхэхэ, оёхо, мал үүсэхэ, газар малтаха, шулуу шорой худалдэхэ мэтэн үйлэүүдтэ тэбшээлдээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, зол ушарха.

Гарагай 1-дэ шэнын 14 (октябрийн 20). Сагаан тахья, 4 ногоон мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр. Лусууд тахиха, эм найруулаха, замда гараха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, олзын хэрэг эрхилхэ, тараг бэрхихэ, айраг халааха, модо һуулаха, хатуу тарни уншаха, тангаригаа болуулаха, эльбэ, ада шүдхэр, һаад тодор дараха мэтэн үйлэүүдтэ һайн. Зүгөөр үхибүү хүдэ оруулаха, бага хүүгэдэе гэрһээ гаргаха, үбшэ угааха, гэрэй һуури тахиха, хубсаһа, малгай тасиха, гуйраншада юумэ үгэхэ, шэрдэг бүрихэ, номлол хэхэ мэтэн үйлэүүдтэ сээрлээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, эг зөөри арьбажаха, мал үгэхэ.

Ойн баяр

НАНАНАЙМ НАМТАР БАЯН ДАА...

Улаан-Булаг гэжэ шотагта анхан нээгдэһэн Согто-Хангилай эхин хургуулида хурахааяа 1940 ондо орооб. 1944 ондо 4 класс дүүргээд, Агын 1-дэхи дунда хургуулин 5-дахи класса абтажа, 1949 ондо хэдэн забхарлаалтайгаар дүүргээ һэм. Тэрэл жэлдээ Агын багшанарай училищида оюутанаар абтажа, 1952 ондо 3-дахи курсда хуража байхадаа, февралын 10-да сэрэгэй уялагата албанда татагдаа бэлэйб.

Советская гавань хотодо 1 жэл соо алба хээд, удаадахи 3 жэлэйнгэ албые Монгол орондо гараһан байнаб. 1955 оной декабрийн 25-да сэрэгэй албанһаа табигдажа, Агынгаа педучилищида хуралсаала үргэжэлүүдээ, 1957 оной июлын 4-дэ тэрэнээ дүүргэжээд, эхин хургуулин багшын мэргэжэлтэй болоо һэм. Үшөө армида ябахадаа, партиин гэншүүндэ канцлидаар абтаһан тула Агын педучилищида хураха соогоо Коммунист партиин гэншүүнээр баталагдаһан байнаб.

1957 оной июлын 15-һаа ажалайм намтар эхилээ бэлэй. Партиин Агын райкомой секретарь Е.А.Машуковой зурналгаар тус райкомдо Хангилай МТС-эй талаар инструктораар ажалда абтаа һэм. Хангилай МТС-эй хубилагдахада, 1957 оной ноябрийн 18-һаа 1959 оной ноябрийн 4 болотор партиин Агын райкомой эмхидхэлэй таһагай инструктор ябааб. Тэрэл оной ноябрийн 4-һээ 25 болотор Агын райкомой соелой таһагай начальнигаар табигдааб. Тингээд ноябрийн 30-һаа 1960 оной февралын 1 болотор Согто-Хангилай сельсоветэй Сталинэй нэрэмжтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлөөб. Саг тинмэ байгаа - партиин эльбэһэн газарта ажаллаха еһотой байгаа гүбди.

1960 оной февралын 17-һоо Согто-Хангилай эхин хургуули даагнаар, мун багшаар томилогдожо, 1967 оной апрелин 28 болотор хүдэллэһи. Удаан майн 15-һаа 1970 оной сентябрийн 1 болотор Согто-Хангилай хүдөөгэй Соелой байшангай директор ябааб.

1970 оной сентябрийн 1-һээ эхилжэ, Согто-Хангилайнгаа дунда хургуулида ажалда хургадаг багшаар, сэрэгэй хүтэлбэрилэгшөөр 6 жэлэй туршада хүдэлөө һэм. Занасай капитан эрэгтэйб.

1976 онһоо 1978 оной апрелин 3 болотор «Агинская правда» гэжэ округной газетин литературна хүдэмэрлэгшөөр, экономикын болон бэлсэгүүдэй таһагые даагнаар хүдэлөө бэлэйб.

Удаан, XXII партсъездын нэрэмжтэ колхозой профкомой түрүүлэгшээр 6 жэл соо ажал хэгдэ. 1985 оной январин 1-һээ сентябрь хүртээр колхозой соелой спортивна комплексин начальник ябааб. Сентбярин 1-һээ 1989 оной январин 2 болотор түрэл колхозойнгоо профкомой сүлөөлгөдмэл түрүүлэгшээр хурагдажа хүдэлһэн байдана.

1989 оной октябрийн 6-да Согто-Хангилай шотагайнгаа Түүхын музейн директорээр томилогдожо, музей тогтоогооб. Тингээд «Согто-Хангилай» АО-гой хүтэлбэрилэгшэдэй гуйлтаар 1994 оной декабрийн 30-һаа тус АО-гой хэрэгүүдэе эрхилэлгын ба кадрнуудые даагнаар томилогдоходо, музейн хэрэгые наһанайнгаа хани нүхэр, багшын ажалай ветеран Ц.Ц.Цыренжапово даагнуулаа бэлэйб. 1995 ондо бэынгээ үлбэртэхэд, энэ ажалаа орхижо, амаралтада гараһан түүхэтэйб даа. Үшөө нэмэжэ хэлэхэдэ, 1993 оной октябрь һараһаа 1998 оной январь болотор Согто-Хангилай хуурийн Дайнай болон ажалай ветерануудай соелой түрүүлэгшээр хүдэлһэн байнаб.

Агын 1-дэхи дунда хургуулида хураха үдөө, буряад хэлэнэй ба литературин багша Жамьян Балданжабовой хүтэлдэг литературна кружошто ябаһа һэм. Залуу тракторист Цыбенжабай Сагаан-Хүбүүндэ зориулагдаһан «Тракторист» гэжэ түрүүшым шүдэг «Агын үнэн» газетэдэ томилогдон байха. Хэдэн шүдэгни Ага шотагай композиторнууд Дагба

Ринчинов, Цыцык Батомункуев, Ольга Тангатава гэгшэдэй талаангаар аянгалтажа, зохидон лууһууд болоһон байха юм.

Залуу наһанһаа бэшэхэ, зохохо дуратай хүн байгаа хаб Магад тинмэһээ үшөө хара залуугаар «Агын үнэн» («Толон»), «Агинская правда», «Буряад үнэн» газетнүүдтэ бэшэжэ, бүхы наһараа хүдөө бэшэгшэ нэрэтэй ябааб. Эдэ газетнүүдэй хууданнууд дээрэ тоо томилогүй олон мэдээлэл, тэмдэглэл, статья, рассказ болон очеркнүүд гараһан. мун Агын радиоһоор дамжуулагдаһан байха юм. «Буряад үнэн» газетын сонсохон «Манай үеын хүн» гэнэн конкурсодо илагшадай тоодо 2 дахин ороһондо золтойб. Энэ газетын Хүндээлэй грамоташы хүртэһэнби. Тинхэдэ «Хүдөө бэлсэгшэдэй дунда эрхим томилогоннуудые бэлдэһэнэй түлөө» «Толон» газетын тогтоһон Доржи Гомбоевой нэрэмжэтэ шагда урмашааб.

Россин Федерациин Журналистнуудай холбоһонэй гэншүүнээр абтанхайб. Тинхэдэ Россин Географическа бүлгэмэй болон, Агын округой Литературна нэгдэлдэй гэншүүн болонхойб.

Энэ наһан соогоо өөрыгөө туршажа ябаһан зүйнүүд олон байха Жэшээлхэдэ, бүри залуу наһанһаа хойшо хур харбаха дуратайб. Эбэр ном барижа, олохон мурисөөнүүдтэ оролсоһонби. Дууһые дуулаха дуратайб. Тобшохоһоор өөр тухай гэбэл, нимэрхүү шэнги.

СССР-эй болон Россин Правительствонуудай шагналнууд бии:

«Шэн габьяата ажалай түлөө, В.И.Ленинэй түрһөөр 100 жэлэй ойтой даншарамдуулан» гэнэн медал,

«1941-1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үдэ шэн габьяата ажалай түлөө» гэнэн медал,

«Ажалай ветеран» гэнэн медал,

«Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай Илалтын 50 жэл» гэнэн медал.

Гэр бүлэтэйб. 1957 ондо Цыцыгма Цыденовна (1935 оной) гэжэ Урда-Агын басагантай айл бэлэ болооб. Нүхэрни бүхы наһараа Согто-Хангилай дунда хургуулида эхин классуудта багшаала, «Россин арадай гэгээрэлэй отячник», мүнөө наһанайнгаа амаралтада байбашые, Согто-Хангилай Түүхын музейн директорээр хүдэлнэ. Бидэ 6 үрн хүүгэдтэйбди.

Ехэ хүбүүн Баир 1958 ондо түрһэн, гэр бүлэтэй (Жаргалма - 1982, Соел - 1989). Эрхүүн гүрэнэй университет дүүргээд Улаан-Үдэ хотодо ажаһууна. Бурядай телевидендэ ажаллаһа.

Хоёрдох хүбүүн Баатар 1960 ондо түрһэн, гэр бүлэтэй. Жаргал (1991 оной) хүбүүтэй. Благовещенскийн хүдөө ажахын институт дүүргээ, зоотехник мэргэжэлтэй, Саха-Яхадай Беркатит хотодо ажаһууна.

Ехэ басаган Балдарма 1963 ондо түрһэн, гэр бүлэтэй (Света - 1984, Дарима - 1986, Соелма - 1989). Шэтын гүрэнэй багшанарай институт дүүргээ, Агын 1-дэхи дунда хургуулида багшаар, Могойтын районной Уртын дунда хургуулида завучаар хүдэлөө. Мүнөө Агын Бурядай автономито округой хуралсаалай талаар округной комитетэй методическа таһагые дааһна. Ага тосхондо ажаһууна.

Одох басаган Бажагма 1966 ондо түрһэн, гэр бүлэтэй, Эрдын (1990) хүбүүтэй, Зүүн-Сибирин гүрэнэй соелой институт дүүргээ, хореограф мэргэжэлтэй, Согто-Хангилай дунда хургуулида, Соелой багшанда хүдэлөө. Мүнөө Могойтын районной Урга шотагта ажаһууна.

Гурбадахн хүбүүн Бадма 1969 ондо түрһэн, гэр бүлэтэй. Шэтэ хотын хатуу шэхэтэйшүүдэй интернат-хургуули дүүргээ, Согто-Хангилай шотагта механизатораар хүдэлжэ, газар хахаһан, тарья хуряһан. Ага тосхондо ажаһууна.

Одох хүбүүн Балбар 1978 ондо түрһэн, гэр бүлэтэй (Цыремжит - 2000, Цымжид - 2001). Могойтын СПТУ дүүргээ, шофер-механизатор мэргэжэлтэй. Сэрэгэй алба гараад, «Согто-Хангилай» АО-до жодоһон, Забайкалийн аграрна институтта зоочоор хураһа.

Бурядай республиканска типографияр хобгөдгдэн «Үнэн зүрхэнһөө» гэнэн номоймни баярай үдэнэ октябрийн 11-дэ түрэл тоонго Согто-Хангидамын үнгэргэгдэхэ.

Энэ номни Агын округой бни болгодоһоор 65 жэлэйнгэ ойдо зориулагдана. Гуша гаран очеркнүүд, зураглалнууд ажалла, малша, түрүү зондо, ажалай болон дайнай ветеранууд тухай хөөрэнэ. Ном гаргахадамни туһалһан бүхы зондо баярые хүргэнэб.

Дамба-Ринчин ЦЫРЕНЖАПОВ. Агын Согто-Хангилай шотаг

На предпоследнем конгрессе Международной федерации борьбы, который состоялся в 2000 г. в Сиднее, во время проведения Олимпийских игр, было принято решение передать право проведения 17-го чемпионата мира по греко-римской борьбе 2002 г. Федерации спортивной борьбы России. Столь значимое организационно-спортивное событие впервые проводится в России, и учитывая популярность данного вида

НА АРЕНЕ

спорта и большой опыт столицы в организации подобных мероприятий, исполком Федерации принял решение о проведении чемпионата в Москве, в Универсальном спортивном комплексе ЦСКА. Свыше 200 атлетов из 52 стран подтвердили свое участие в чемпионате мира. Накануне чемпионата состоялся красочный парад открытия, на котором с приветственной речью выступил теперь уже почетный президент ФИЛА Михаил Эрдэнэ, 30 лет бессменно возглавлявший эту организацию. Эрдэнэ, которому скоро исполнится 86 лет, поблагодарила москвичей за теплый прием и сказал, что ему повезло много раз бывать в российской столице, и всегда соревнования по борьбе здесь были прекрасно организованы. Новый президент ФИЛА Раффи Марпинетти вручил Эрдэнэшу золотой орден ФИЛА за выдающийся вклад в развитие спортивной борьбы. Гости и участники чемпионата приветствовали также министра спорта России Вячеслав Фетисов, вице-президент Международного Олимпийского комитета Виталий Смирнов, президент Национального Олимпийского комитета России Леонид Тягачев, президент Федерации спортивной борьбы России Михаил Мамияшвили. О том, что чемпионат вызвал огромный интерес болельщиков, можно было судить по отсутствию билетов в кассах УСК ЦСКА даже на последние утренняя программы. Во второй день чемпионата разыгрывались три комплекта медалей в категориях до 55 кг, 60 кг, 84 кг. А вечером перед финальными схватками Раффи Марпинетти и Михаил Мамияшвили вручили золотой орден ФИЛА «Золотая ветвь» самым великим борцам XX столетия Александру Медведю и Александру Карелину. И, наконец, долгожданые финалы. Весовая категория до 55 кг. Именно в этом весе родилась самая большая сенсация чемпионата - впервые в истории Туркменистана представитель этой страны Нелсе Гукулов стал серебряным призером чемпионата мира. В борьбе за выход в финал Гукулов встречался с прошлогодним чемпионом мира францем Хассаном Раиразом и, проиграв со счетом 0:9, сумел положить на лопатки своего супергрозного соперника. Видно, слишком много сил отпала у него встреча с францем, ибо в

финале он ничто не смог сделать против нашего Гейдара Мамедалиева. А 28-летний дебютант российской сборной Гейдар Мамедалиев стал первым обладателем золотой 47-го чемпионата мира по греко-римской борьбе. Вес до 66 кг. 26-летний симпатичный клерк из Стокгольма Джимми Самуэльсон уверенно дошел до финала и в последнем поединке не менее уверенно обыграл чемпиона мира среди молодежи Фарид Маисурова из Азербайджана. На вечерней пресс-конференции Джимми скажет, что он просто счастлив, «я не мог в это поверить, это победа была огушительной, как будто Луна упала на землю». Россиянин Максим Семенов, уступив в борьбе за бронзу Манучару Квириквелия (Грузия), занял четвертую строчку в турнирной таблице.

Весовая категория до 84 кг. Именно в этом весе собрался самый звездный состав. В стартовых протоколах значились имена чемпионов мира разных лет Александра Мешчикова (Россия), Мухрана Вачангадзе (Грузия), Ары Абрахамяна (Швеция) и самого титулованного участника чемпионата - двукратного олимпийского чемпиона, двукратного чемпиона мира, шестикратного чемпиона Европы Хамзы Еркикая из Турции. Здесь автором сенсации стал египтянин Мохаммед Ибрагим, который выиграл у Вачангадзе. А в 1/4 финала по приходу слепого жребия встретились два известных соперника Еркикая и Абрахамяна. Их пути много раз пересекались на главных соревнованиях. Включивший раз в финале чемпионата Европы - 2002 турок уверенно выиграл, и вот теперь Ара взял убедительный реванш со счетом 3:0, причем по ходу поединка его превосходство не вызвало сомнений. Забывая вперед скажу, что Абрахамян не сбавил набранных оборотов до конца, сломив сопротивление в финале Александра Мешчикова, Ара Абрахамян во второй раз подряд удостоился звания лучшего борца мира.

Вес до 60 кг. В этом весе к главному поединку пришли именно те, на кого, как говорится, ставили. Двукратный олимпийский чемпион Армен Назарян (Болгария) принимал экзамен у другого олимпийского чемпиона Владзимижа Завадского (Польша). Особо напря-

женного поединка не получилось. Назарян, как и в предыдущих встречах, держал весь ход поединка под контролем и заслуженно стал чемпионом мира.

Категория до 74 г. В этой весовой категории надежды тренеров и болельщиков полностью оправдал олимпийский чемпион Сидней, россиянин Вартгерес Самургашев. В борьбе за выход в финал он огорчил самого грозного претендента на золото, двукратного олимпийского чемпиона, кубиста Филиберто Аскуи. Ав рещением поединке переиграл грузина Бадри Хасайя.

В весе до 96 кг не было равных турецкому пехлевану Мехмету Озалу. Египтянин Карам Мохаммед Габер Ибраг и болгарин Али Моллов удостоены серебряной и бронзовой медали соответственно.

И, наконец, супертяжелая весовая категория до 120 кг. Все с нетерпением ждали выхода на арену прошлогоднего чемпиона мира, олимпийского чемпиона, обидчика Александра Карелина в Сиднее, американца Рулона Гарднера. К сожалению, он травмирован и не смог приехать (катаясь на снегоходе, он сильно обморозил ноги). Однако не менее крутым оказался его дублер Дремиа Байерс, который уверенно разобрался в финале с венгром Михаэли Дик-Бардошом. Наш Юрий Патрикеев к огорчению его поклонников оказался только третьим.

В командном зачете первенствовали россияне. Главный тренер сборной России Геннадий Сапунов поблагодарил борцов за их успешное выступление. «Но положила руку на сердце - сказал он, - я все-таки не совсем удовлетворен итогами чемпионата. При том потенциале, который есть у нас, золотых медалей могло быть больше». И в заключение следует отметить, что все победители стали обладателями уникальных кубков ручной работы, изготовленных известным скульптором Владимиром Усовым. Пьедестал кубка украшает фигура борца, исполняющего «обратный пояс» - коронный прием Александра Карелина. Аналогичный трофей получили и наставники трех лучших сборных Московского чемпионата мира.

А. ШЕНХОРОВ.

Автор выражает сердечную благодарность СРЭО «Дельта» и лично А.М. Туракину за помощь в посещении чемпионата мира.

А. иршилга

Хяагтын аймагай, Сүхэ голой хойморто, Хүгтэй хаан энгэртэ, аалин намдуу ажабайдалтай, алта мүнгөөр баян, Алдунгүй шотагта 70 жэлэй саана уран гартай манай аха Очиржон Гончик Балданович эгшэмнай Сэсэн Гомбоевна хоёр хурьтэ адтан дэлхэй дээрэ түрэнэн намтартай. Эдэ хоёр дүрбэн алтан хүбүүдые, дүрбэн сэсэн сэбэр басагадые од гарыень ганзагада, хулыень дүрөөдэ хүргэжэ табяад, олон эзэнэрэ үргэлсэжэ, баян бардам ажагууна.

Мэнэ найхана прабабушка, прадедушка болоод, үшэ хүнгэн солбон болошоод, хүл гарайнгаа үбэдэ мартажархинхай үхибүүдтэ туналжа хуунад.

Манай бүлэ 70 наһанайнь ойгоор үнэн зүрхэнэ амаршалаад, ингэжэ үрэнэ:

Налх бороондо даарангүй, ханаа үноондэ абтангүй, Буянгаа эдлэжэ, Сээжэ онор, Сэдхээ дүүрэн,

Үшөөл уга наһатай, Удаан жаргал эдлэжэ, Бидэнэ баярдуулжа ажагууна
Раднаевтанай бүлэ үхибүүдээрэ.

А. иршилга

Манай үеын унаган нүхэр Очиржаб Гумпилович КУНКУР-ДОНОВ 60 наһа октябрийн 6-да гүйсэбэ. Нүхэрнай Шэтын областин Могойтын районной Зугаалай нотаг тоонтотой.

Ажалайнгаа зам Шэтын областин Новоорловско горно-обогатительна комбината мастераар эхилээд, ахаалаша инженер болотороо хүдэлхэн. 1977 ондо Улаан-Үдэ ерээжэ, УКС Совминдэ гол мэргэжэлтэн, местнэ промышленностьда министрэй орлогноор, Буркооп-союзда барилгын даргаар хүдэлхэн намтартай. Энэ наһан соогоо хэды олон томо-томо барилга ударидаһыень, байрын гэрнүүдые барюулыень тооложо баршагай. Гүрэн түрын магтаал найшаалда хүртэһэн.

Эрхим хүдэтэ Очиржаб Гумпилович!
Ураскал Удынгөө урда бээдэ Баатархан хаанай баруун хаяада Бата бэхи ордон барижа,

Үри хүүгэдтэ уурхай зохёогонд Наһанайнгаа хайрата нүхэр Сэрсэгмаа Норжиновнатаяа Үри бэе үдхэжэ, Үнэр найхан хуунат даа. Жара наһанайш ой дээрэ Жаргал үрэн амаршалнаби. Элүүр энхэ ябахыеш Эльгэ зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Заяанайш нүхэдшни Робе Базаронтоң, Батамүнхэ Зыдрабынтан, Гуро Митуповтан, Цырендоржо Магаковтан.

Урилга

Хэжэнгын аймагай Орогой-Агагай гунга хургуулин 60 жэлэй ойн баяр байгша оной ноябрийн 2-то үглөөнэй сагта үнэргэгдэхэнэ. Хүгдэлхэн багшанараа, хурахан шабинараа уринабди.

Оргкомитет.

ТАНИЛСАЯ!

121. 23 наһатай, хотодо ажагуудаг эрэ хүн өөрын наһанай эхэнэртэй танилсаха хүсэлэнтэй. Мэргэжэлгүй, ажалтайб.

122. Библиотекар мэргэжэлтэй, 1970 оной эхэнэр ороо алишы хаа буряад яһатанай эрэ хүнтэй танилсаха бай. Хоёртой хүбүүтэй, хотодо ажаллана, гэр байрагүй.

123. Багша мэргэжэлтэй, 1967 оной эхэнэр гэр бүлэ боло хүсэлэнтэйгөөр дээдэ мэргэжэлтэй, үндэр, томо эрэ хүн танилсаха хүсэлэнтэй. Хүүгэд үгы, хадамда гараагүй.

124. Багша мэргэжэлтэй, 1968 оной эхэнэр арбат басагантаяа бата найдамтай эсэгтэй болохо хүсэлэнтэй. Дээдэ мэргэжэлтэй, ажалтай, Улаан-Үдэдэ ажагуудаг байбал, наһаа хүсэлэнтэй.

Постоянное представительство Агинского Бурятского автономного округа в Республике Бурятия выражает глубокое соболезнование родным и близким по поводу кончины заслуженного артиста России

АРСАЛАНОВА
Абиды Арсалановича.

Эсэгэ, үбгэ эсэгэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай болон ажалай ветеран **БАТУЕВ Болот Жамбалович** наһа барахан ушараар Буряад Республикын Президент болон Правительствын хэбэлэй албанай коллектив хэбэлэй албанай ахамад мэргэжэлтэ Бато Батуевич БОЛОТОВТО, тэрэнэй гэр бүлэдэ, түрэл түтимүүдтэнь, дүтын хүнүүдтэ гүнзэги шанала гашуудалаа мэдүүлнэ.

Манай хайрата эсэгэ, үбгэ эсэгэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ба ажалай ветеран, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ордендо, олон медальда хүртэгшэ

БАТУЕВ Болот Жамбалович

95-тай боложо ябатараа, наһа бараба гэжэ Болотовтой бүлэ гүнзэги шанала гашуудалтайгаар мэдээсэни.

Октябрийн 11-дэ үглөөнэй 11 сагһаа Ивалгын аймагай Дээдэ-Ивалга тосхоной Центральна гудамжын 2-дохи гэрһээ хүдөө табигдаха.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

<p>Генеральная директорай - ахамад редакторай уялга дүүргэлгэ Б.М.Ж. БАЛДАНОВ. Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА. РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, И.Б.ДАГБАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ф.П.БОТОВЕВА, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), А.А.АНГАРХАЕВ (генеральная директор-ахамад редактор), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлошо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (секретариатады хүтэлбэрлэлгшэ-генеральная директорай орлошо), А.Д.ЭРДЭНИИЕВА (харюусалгата секретарь), Т.Н.НАМСАРАЕВ, А.А.Н.ГЕРГЕНОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, Н.А.ГОНЧИКОВА, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.</p>	<p>Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаришвишин үйсэ, 23, Хэбэлэй байшан "Буряад үнэн". E-mail: inen@buriatia.ru</p>	<p>Газетэ хэбэлэй 5 хууданан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хамтын хэбэ - 44400. Хэбэлдэ тушаагдаһан цаг - 17.00.</p>	<p>"Республиканска типографи" эрхэ АО-до газетэ 7400 хэбээгэр хэблэгдээ. Директорайнь телефон: 21-40-... Б-0165-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай.</p>
<p>Хэбэлэй байнганай телефонууд: генеральная директорай-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорай 1-дэхи орлошо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, редакторай орлогшопорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-50-52, таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86, соёлой болон түүхын - 21-60-21; «Морин хуур», «Вершины» журнатуудай, «Буряад Республикын Хуулига шидхэбэршүүдэй сулгуудариш» редакци - 21-55-97; залуучуудай, оюутндай ажабайдалай болон олонштын хүдэлмэрийн, «Одоо» журналай редакци - 21-54-93; мэдээлэлэй - 67-81, спортын - 21-54-93, рекламны - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерийн - 21-23-67.</p> <p>Тоонуудай, богото баримтануудай, хүнэй, нотагай нэрэнүүдэй бэшэлыгэ хазгайрууһан ушарта авторнуудын харюусалгатай Редакциин ханамжа авторайхитай агли бэшэ байжа магад.</p>			